

ll. 6966.

1985

1991 -11- 11

MAGYAR MŰVÉSZET

SZERKESZTI
MAJOVSZKY PÁL

ELSŐ ÉVFOLYAM

ORSE M. KÖV.
KÉPZŐMŰVESÉK
FŐISKOLA

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG MEGBÍZÁSÁBÓL
KIADJA AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.T.
BUDAPEST, 1925

T Á R G Y M U T A T Ó

TANULMÁNYOK:

Oldal

<i>Dr. R. Alexander Magda: A régi Amsterdam művészete</i>	542
<i>Reverendy Albert: Az ötvenes évek képművészete</i>	497
<i>Dr. Bierhorst Vilgél: Politikai Műhely, a régi postai paloták építészete</i>	552
<i>Dr. Csáthi Endre: Canova magyar mazarinái</i>	130
<i>Dr. Csáthi István: Megemlékezés Munkácsyról</i>	II. 1
<i>Divadl Korai: A bányavárosok művészete</i>	294
<i>Dömötör István: A műpártoló Budapest</i>	200
— Glutz Oszkár	526
<i>Elek Artúr: A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei</i>	25
— A főúras Zichy-muzeum	184
— A Nemzeti Múzeum újra elrendezett régiségtára	233
— Ifjú magyar rézkarcolók	121
<i>Farkas Zoltán: Jelenyi-Görnyöldi Béla</i>	395
— Rembrandt-karcolók	395
<i>Gachod François: Ötven év a francia festészetből</i>	538
<i>Gerő Ödön: Vaszary János</i>	241
— Az Akt-kiállítás	369
<i>Heller Antal: Michelangelo, az ember</i>	314
<i>Hoffmann Edith: XVII. századi hollandi rézkarcolók rajnai a Szépművészeti Múzeumban</i>	270
<i>Krommer Dező: A Fővárosi Múzeum</i>	195
<i>László Béla: Munkácsy lelke</i>	II. 4
— Korb Ernő	360
<i>Dr. Luc Kalmán: Ókeresztény bazilika Magyarországon</i>	208
<i>Lyka Károly: A nagybányai kiállítás</i>	6
— Az Iparművészeti Társulat negyven éve	128
<i>L. K. Pászka Ferenc: A kiállítás megnyerése</i>	II. 34
— Kémény Jenő	222
— Buzsáki Gyula	279
— Stetka Gyula	358
— Lánth Hilbert Irén	433
— Gyártás Jenő	488
<i>Petrarca Elek: Mányoki Adám Büköczi-képehez</i>	3
— Wolfner Gyula képgyűjteménye	301
<i>Pigler Auror: A posonyti primási kert Szt. György-székes</i>	567
<i>Rippi-Révai József: Munkácsyról, az emberről</i>	II. 30
<i>Rónaffy Dező: Két ismeretlen Munkácsy-festmény</i>	II. 40
<i>Siklósi, Alexandro de: Két fiatal olasz festő</i>	328
<i>F. Takács Zoltán: A Hepp Ferenc-Múzeum jelenléte</i>	458
<i>Vámsz Ferenc: Frizl Frigyes és kora II.</i>	340
— Fszl Frigyes és kora II.	403
<i>Vaszary János: Párisi napok</i>	149
<i>Végh Gyula: Öregfestmény Mátyás király címérről</i>	449
<i>Ybl Ervin: Stróbl Alajos képművészeiről</i>	33
— Ybl Miklós operaháza	133
— A Sebaldus-szereplő apostoli	571

KISEBB CIKKEK:

BESZÉDEK, ELŐADÁSOK:

<i>Szinyei Mersé Pál emlékének. Moltár Géza szerkesztés az 1925. évi Szinyei-lakomán</i>	39
<i>Budapesti Művészeti Múzeum művészeti előadásai 1914</i>	579
<i>Budapesti Pázmány Péter tudományegyetem művészeti előadásai</i>	283
<i>Debüt, Yvón: Művészet és természet</i>	227
<i>László Béla dr. debreceni előadása</i>	583
<i>Magyar Művészet és Építészetyleti előadások</i>	229
<i>Mémmelék Ossz. Bizottságnak a Jellegetes emlékek Magyarországon című előadásorozata</i>	490
<i>Pico, Vittorio felolvasása Budapestem</i>	156
<i>Vaszary János beszéde az új művészetről</i>	43

EGYESÜLETEK, TESTÜLETEK.

Oldal

MŰVÉSZELEPEK:

<i>Magyar Országos Képművészeti Tanács</i>	52, II. 42
<i>Művészek Orsz. Bizottsága</i>	162
<i>O. M. Képművészeti Társulat</i>	II. 43
<i>Nemzeti Szalon</i>	II. 43
<i>Magyar Művészet és Iparművészet</i>	227, 229
<i>Szinyei Mersé Pál Társaság</i>	55, II. 44, 164
<i>Szinyei Mersé Pál Társaság Barátnái Köre</i>	56, 60, II. 60, 180, 240, 300, 368, 690, 690
<i>Benczúr-Társaság</i>	II. 44
<i>Céhbérek</i>	165
<i>Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete</i>	232
<i>Szabó János: A »Kör«</i>	435
<i>Közöslegi társaság</i>	231
<i>Magyar Iparművészeti Társaság</i>	II. 44
<i>Miskolci művésztelep</i>	104
<i>Szolnoki művésztelep</i>	253

KIÁLLÍTÁSOK:

<i>Hanti kiállítások mártuszi 51, 52, 54, II. 56, 171, 285, 305, 436, 583, 584</i>	
<i>Az O. M. Képművészeti Társulat tavaszi kiállítása</i>	169
<i>A Műegyetem építészethallgatásának kiállítása</i>	109
<i>A Szinyei Mersé Pál Társaság debreceni kiállítása</i>	583
<i>F. Takács Zoltán: Az orstrólok a Nemzeti Szalonban</i>	167
<i>Magyar művészeti kiállítások a külföldön:</i>	
<i>A magyar grafika amerikai bemutatása</i>	490
<i>Zürichi grafikai kiállítás 1924</i>	44
<i>Rudnay Gyula zürichi kiállítása</i>	434
<i>Veleneci magyar kiállítás 1924</i>	48, II. 40, 52
<i>Római egyházművészeti kiállítás</i>	53
<i>Rudnay Gyula római kiállítása</i>	II. 47
<i>R. L. Magyarok Manában</i>	II. 53
<i>Korb Bökse római kiállítása</i>	171
<i>Káldir Livia londoni kiállítása</i>	52
<i>Nagy Zeigmond londoni kiállítása</i>	II. 56
<i>A Szinyei Mersé Pál Társaság londoni kiállítása</i>	433, 580
<i>Két fiatal magyar festő (Varga Albert és Goebel Jenő) kiállítása Párisban</i>	233
<i>Cselényi-Walthehausen párisi kiállítása</i>	385
<i>Nemes József párisi kiállítása</i>	385
<i>Vértes Marcel párisi kiállítása</i>	383
<i>Bertalan Albert párisi kiállítása</i>	459
<i>Kasnya Béla párisi kiállítása</i>	459
<i>Végh Gusztáv, Medgyesi és Thanyi párisi kiállítása</i>	587
<i>Az 1925. évi berlini nagy művészeti kiállítás magyar osztálya</i>	232, 283
<i>Petri-Pék Lajos bécsi kiállítása</i>	385
<i>Erdélyi művészek Bukarestben</i>	II. 45

Külföldi kiállítások:

<i>Nemes József: Páris. Az 1925. évi Salón des Indépendants</i>	58
<i>Hollandi művészeti kiállítás Amsterdamban</i>	II. 56, 542
<i>Németalföldi mesterek kiállítása Detroitban</i>	II. 56
<i>R. J.: Románia művészete Párisban</i>	284
<i>Rffy: A Pető Páljai kiállítás. (Párisi levél)</i>	381
<i>Dr. Madaritsky Auror Konstanzból: A török képművészetek his kiállításai</i>	584
<i>Kállai Ernő: Francia impresszionisták Berlinben</i>	584

MAGYAR MŰVÉSZETI ADATOK:

<i>Csáthi Endre dr.: Budapest művészeti viszonyai a múlt század 30-as éveiben</i>	225
<i>(ca. 2.) Ujabb adatok Dorffmeisterrel</i>	282
<i>Fábián Gyula: Adatok Dorffmeister (Dorffmeister) István művészetéhez</i>	579
<i>(A. J.) Munkácsy Mihály, mint kortársfestő</i>	281

(I. A.) Egy fiatal magyar grafikus (Váradi Albert) habárlat.....	300
Magyar származású művészek (Reich Jakob) halála Amerikában.....	180
Szerecsényi Miklós: Elfelejtett magyar festő (Vandrik Károly).....	300

MŰELMOK:

Veszprémi múzeum megnyitása.....	II. 53
Műcsarnokok Egyesülete.....	232
Az Iparművészeti Múzeum gyarapodása.....	232
A XVII. század hollandi grafikájának kiállítása a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályában.....	435
Új Rembrandt-rajza a berlini állami metszetsajtótermében.....	II. 54
Új bécsi múzeum igazgatója.....	II. 54
Élek Artúr: Olaszországi múzeumok a háború után.....	105
Kövy: Pécsi múzeumok új vezetői.....	303
— Új francia művészeti múzeum.....	304

MŰVÉSZETI ISKOLÁK:

A Képművészeti Főiskola nyírtai tanfolyamai.....	329
A Képművészeti Főiskola 1924/25. tanévi.....	304

KÜLÖNFÉLÉK:

A hősi emlék-akció.....	40
Munkácsy-képek Amerikában.....	II. 42
Jánosbani Nemes Marcell.....	II. 45, II. 60
Nagy piróni szökőkút.....	287
Stockholm és a kínai művészet.....	587

PÁLYÁZATOK:

Barta Károly úr pályadíja.....	II. 59
Pályadíj Mányoki Adám életrajzára.....	II. 60
A Magyar Művészek és Építészek Egyesület 1924/25. évi építészeti nagypályázata.....	227

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATISMERTETÉSEK:

Szerecsényi Miklós: Eger és környéke részletes katalógusa. (F. e.).....	57
Petrovics Elek: Az O. M. Szépművészeti Múzeum Emlékveiv. III. k.....	58
Vassari: A renaissance mesterei. Ford. Honti Rezső Kaposzy János; A. m. kir. udvari kamara építészeti Mária Terézia és II. József korában. (F. e.).....	II. 57
Klingsohr, Tristan L.: Cézanne. — Rey, Robert: Gauguin. Ford. Eber László. (I. b.).....	II. 58
Alexander Bernát: Művészeti tanulmányok. (I. b.).....	172
Az első magyar nyelvű művészettörténeti könyv. (Molnár János »Régi jeles épületekről« című munkája 1760.) Dr. Cs. E.....	170
Schöny Ottó dr.: Pécs. (F. r.).....	170
Kassai Lajos és Moholy-Nagy László: Új művészek könyve. (I. k.).....	178
Peruszka, Szerkesztő Szécsi György: (I. k.).....	178
Magyar Népművészet. (F. k.).....	179
Magyar Könyvszemle.....	239
Magyar Bibliophil Szemle.....	239
Akadémiai Értesítő. XXXVI. k.....	240
Szécsányok. LIX. k.....	240
Athenaeum. XI. k.....	240
Kállai Ernő: Új magyar pártúra. (I. k.).....	305
Dinail Kornél: Felvidéki sítek. (I. k.).....	403
Eber László: Művészeti lexikon. (N. A.).....	502
Drawing and Design. London. (Kisfaludi-Sztróbi Zsigmondról.).....	178
Drawing and Design. (Sáthi Ferencről.).....	582
Apollo. London.....	299
Studio.....	II. 53, 492, 582
Bucholtz, Francis: Danmarks Kunst. I. Ism. Povl Poulsen.....	404
Fenno-Ugria.....	240
Bénédict, Louise: La peinture au XIX ^{ème} siècle. (I. b.).....	50

A. B. C. Magazine d'Art. (F. i.).....	II. 58
Vollard; Degas. (F. b.).....	II. 59
Goetz, E. M.: Miklós Horvaykötély.....	238
Le Monde des Arts. (The Art World).....	240
Hevey, André de; Jacopo de Barbari. Ism. Hoffmann Edith.....	206
L'Art D'aujourd'hui.....	290
L'Amour de l'Art. (F. b.).....	300
Revue du Vain et du Beau. (Több Gyűjtemény).....	383
Carbanti, L.: Vers une Architecture. Ism. Dr. Bauer Virgil.....	507
Heller, Adou: Die Kunst des Phidias.....	176
Zeitschrift für Bildende Kunst. (F.).....	237, 300
Jahrbuch d. Preussischen Kunstsammlungen. (F.).....	237
Thieme-Becker: Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart.....	237
Galerie des XIX. Jahrhunderts. Wien. (F. b.).....	237
Österreichische Galerie, Wien. Das Barock-Museum. Ism. YN Ervin.....	495
Jahrbuch 1924. Zeichnungen von Ludwig Maron.....	230
Wissenschaftliche Veröffentlichungen des Deutsch-Türkischen Denkmalschutz-Kommandos. Ism. Orszáin Zoltán.....	294
Wiegand Theodor red.: Miletos. Der Südmarg und die beschnittenen Bausteine. Ism. Orszáin Zoltán.....	294
Gerlan, A. v.: Griechische Südsammlungen. Ism. Orszáin Zoltán.....	294
Schröder, H.: Phidias. Ism. Orszáin Zoltán.....	294
Reichwald, Gerhart: Das Relief bei den Griechen. Ism. Orszáin Zoltán.....	294
Bau- und Denkmalpflege. Ism. Orszáin Zoltán.....	294
Lehrs, Max: Geschichte und kritischer Katalog des deutschen, niederländischen und französischen Kupferstichs im XV. Jahrhundert. V. Martin Schongauer und seine Schule. Ism. Hoffmann Edith.....	295
Kallai, Ervő: Neue Malerei in Ungarn. (I. k.).....	305
Haupt Albrecht: Die älteste Kunst, insbesondere die Baukunst der Germanen. Ism. Kallai Ervő Skandinavien. (Orbis Terrarum.) Ism. Kallai Ervő Labinski, G. K. műve az orosz porcellánról. Ism. Kallai Ervő.....	307
— St. Petersburg. — Zerkovo Solo. Ism. Kallai Ervő.....	308
Orbis Verlag: Altrossland. Architektur und Kunstgewerbe. Ism. Kallai Ervő.....	308
Zahn, Leopold: Die Handzeichnungen des Jacques Callot. Ism. Kallai Ervő.....	308
Klinkhardt-Biermann: Jahrbuch der jungen Kunst 1924. Ism. Kallai Ervő.....	308
Monatssche für Bücherfreunde und Graphiksammler.....	308
Brandes, Georg: Michelangelo Buonarroti. (F. b.).....	495
Jahrbuch des Archäologischen Instituts des Deutschen Reiches. XXXVI—XXXIX. Ism. Orszáin Zoltán.....	503
Baukunst. München. Ism. Dr. Barbara Virgil.....	505
Immergrün Leubgölzle: Erfahrungen in Malerei. (I. k.).....	507
Rivieri: Romanische Baukunst in Italien. (F.).....	507
Gutsherr Postschrift.....	500
Pica, Vittorio: Nel Mondo delle Arti Belle. I. (F. a.) La Casa, Francesco: Il volto di Michelangelo visto nel Giudizio Finale. (F. a.).....	287
Dedalo.....	298
Zsar Pica. Ism. Trócsányi Zoltán.....	298
Léon Béra dr.: Les Peintres Impressionistes.....	502
Ardal Amerikai Academy évkönyvei 1914—1919. Ism. Orszáin Zoltán.....	293

KÉPEK:

Aha-Nonk Vilmos: Savonarola.....	46
— Mene Tekel Utász.....	46
— Onarokép.....	478
— Antik.....	479
Áldor János László: Gödör szőlőki utca.....	108
Amerikai kabinett mesterei: Szent Márton.....	450
D'Arzo, Nicolo: Szt. Lukács apostol.....	573
Assisi Szent Ferenc szobra. XVII. sz. második fele.....	283

<i>Rafitz Ottó</i> : Angyalcsinálás.....	205	<i>Ganguts, Paul</i> : L'Esprit veuille.....	526
<i>Rabán Miklós</i> : A Lincsi eljáráskötete.....	196	<i>Giboy, Jacob de Jon</i> : Szent Pál. Hétkar.....	273
— A menyasszony megérkezése.....	211	— Szent Pál. Rajz.....	273
— Clark Adám vitorlás csónakja.....	196	<i>Gibérvöl, Lorenz</i> : Szent István apostol.....	575
— Faticza a Városmajorban.....	503	<i>Gibérvöl Istobája</i> : Szent Jakab apostol.....	575
— Id. Nicóles Sámorján arcképe.....	602	<i>Glaz Ozkár</i> : A halottan partján.....	528
<i>Bárczay János</i> : Hüllye.....	50	— Akik magukra maradtak.....	529
<i>Béck Ö. Fülöp</i> : Fesz-emlékőrem.....	432	— Alexander Bernát arcképe.....	530
Bécsi operaház loggiája.....	138	— A látogatás.....	531
<i>Benczúr Gyula</i> : Akt.....	383	— A posztóyi sz. kir. Erzsébet tudományegyetem megnyitása. Sines műmélkület IX.—X.,	528
— Bacchánus.....	384	— Compositio.....	530
— Erdő szelén.....	32	— Csendes órák.....	530
— Szerecsen.....	217	— Ebsdnl. Rajz.....	530
<i>Bergölv, Nicólos</i> : A rúzsás asszony.....	276	— Fiala anya gyermekével.....	531
Besztercebányai Szt. Borbála-élelt.....	209	— Lyla Károly arcképe.....	533
<i>Beszteréhi Gyula</i> : Washington szobra Budapestén.....	273	— Öreg férfi.....	531
<i>Bóbas Pál</i> : Vasárnapok.....	218	— Pálóc paraszt.....	529
<i>Boross József</i> : Furdó nők.....	370	— Vándorú.....	532
— Hírmas női nekép.....	408	<i>Gégy, Vincent van</i> : A művész önarcképe.....	536
— Főfarckép.....	506	<i>Gezina Goldorp</i> : Főfarckép.....	104
Szt. Borbála és Szt. Katalin szobra Selmecshányán.....	271	<i>Gréwe, Jean Baptiste</i> : Női fej.....	223
Borromeo Szt. Károly szobra.....	203	<i>Grison Radóly</i> : Történe a kétről.....	514
<i>Bóka, Jan</i> : Asszony az istárvén.....	275	<i>Győrffy János</i> : A totornáviszki várala.....	510
<i>Brenner Nándor</i> : Golgotha.....	235	<i>Györgyi Alajos</i> : Nő a szabadban.....	315
<i>Breuer Károly</i> : Alvó nő.....	375	<i>Hajn Ándrá</i> : Léda.....	374
— Orarckép.....	460	<i>Haltany Ferenc hírs</i> : Fekvő nő akt.....	391
<i>Brna, Charles Le</i> : Főfarckép.....	191	<i>Hausmann, Gerster és Frey</i> : A M. Tudományos Akadémia-palota terve.....	600
<i>Burgardti Rensz</i> : Téliidő udvar.....	41	<i>Herman Lórá</i> : Furdó nők.....	22
<i>Cabot, Adrián van der</i> : A tnyj a fa tövében.....	375	— Sacralmunk.....	30
<i>Cassara ródice</i> : A gyűnési nő templomban.....	131	<i>Hillebrand, Adolf</i> : Fiaszi képmunk.....	30
<i>Cassará, Felice</i> : A műterem.....	329	Híadl istennábor feje.....	463
— Guaimo úrnő arcképe.....	327	<i>Hobbes, Meinert</i> : Haarlemi rúszlet.....	545
— Kettős arckép.....	329	<i>Hollay Simon</i> önarcképe.....	7
— Nővére arcképe.....	327	<i>Hock, Peter de</i> : Interieur.....	26
— Renato Guaimo arcképe.....	331	<i>Horeai János</i> : Edényanyim.....	170
<i>Canti Agost</i> : Szent Péter vidékén.....	511	Hatszertartó.....	454
Cekszentlőki származásúlr kétsége.....	259	Indiai fejedelm és udvarbölgye.....	475
<i>Csik István</i> : Feketeakalapos nő.....	10	<i>Imail bey</i> : Magnoliák.....	588
— Töltés.....	9	<i>Imail Habi bey</i> : Veszélyben lévő hajó.....	591
— Tímre.....	357	<i>Imzerellen festő</i> : Poltáck Mihály arcképe.....	595
<i>Corbet, Gustave</i> : A napnyugó völgy.....	537	<i>Imzerellen művész</i> : Származás góniusze Poltáck Mihály házának kapujáról.....	596
<i>Dabócs Rósz</i> : Szasszinos.....	234	<i>Iványi-Grünwald Béla</i> : A ház.....	158
<i>Dabócs Rósz</i> : Cserecsk János beregypénis műl.....	47	— Csapás.....	122
<i>Dait-Ebner Lajos</i> : Hódolat.....	384	— Duszaplatóter.....	11
— Párid Iszly.....	313	— Faldai udvar.....	123
— Tájkép.....	312	— Fiedlő nő.....	153
<i>Danis, Maurice</i> : La Treille.....	541	— Falu vége.....	157
<i>Daniil János</i> : Venus.....	370	— Gómszlet.....	127
<i>Dezsdai Taschenberg-palota homlokzata.....</i>	4	— Itatás.....	155
<i>Dusart, Coradit</i> : Szeptember.....	276	— Kétsedő vihar.....	150
<i>Esdőli Ákos</i> : Furdókák.....	53	— Mosdók.....	120
<i>Esdőli Ándrá</i> : Furdás után.....	51	— Óak.....	13
Feldeből atlempion Káist ábrázoló freskó-festménye.....	215	— Órás székér.....	126
Feldeből atlempion.....	212	— Ózai táj.....	154
Feldeből atlempion alsóarszaka.....	213	— Viharos táj.....	161
Feldeből templom alsóarszaka.....	214	<i>Jólics Ernő</i> : Tér.....	55
Feldeből templom (szaki fal).....	210	<i>Jantantaka</i>	461
<i>Finey Adolf</i> : Fehérszék.....	219	<i>Jankó János</i> : Tiszta partján.....	216
<i>Fercency Károly</i> : Altkák.....	221	Japán netsukák.....	485
— József eladójk testvére. Rajz.....	5	Jelenetek a Genji Monogatáriból.....	474
— Női akt.....	390	<i>K'ai Csi</i> : Séta a szabadban.....	471
— Tanulmány a Három királyokhoz.....	8	<i>Kallós Esté</i> : Dávid.....	424
<i>Ferdal Henrik hírs</i> : A M. Tudományos Akadémia-palota terve.....	408	<i>Kawó Teibó</i> : Bambusz és verekék.....	470
<i>Fesel Frigyes</i> : A dohányutal izr. templom terve.....	353	<i>Karlsruhe Berthold</i> : Parasztasszonyfej.....	200
— A képrészlet épületének terve.....	345	<i>Katona Nándor</i> : Felvidéki falu.....	322
— A kapucinsok rendházának és templomának terve.....	354	<i>Károly Gusztáv</i> : A Normada.....	199
— As Osvald-(O. K. H.)-ház.....	355	Kerentől Szt. János szobra.....	258
— A Vignad.....	402, 404, 405, 412, 413	Kínai bronzedény an áldozati bor számára.....	454
— A M. Tud. Akadémia-palota terve.....	460	Királyszobor feje.....	235
— Budapest városrendelvényi terve.....	415	<i>Királyi-Sztóbi Zsigmond</i> : Iványi-Grünwald Béla.....	163
— Gél Zsigy Manósi ábrázolás.....	355	— Küttúra.....	12
— Magyar emlékmű terve.....	415	— Venus születése.....	429
— Kálczeni-út 16. sz. ház.....	354	<i>Komját-Wagnerka Gyula</i> : A gond.....	448
<i>Feymann bey</i> : Fekvő akt.....	591	— Ejjeli betegszállítás.....	487
Fudo.....	460	— Viharban.....	482
Fülke koronázata Károly Róbert király alakjával.....	255	<i>Komlózy Ferenc</i> : Rúszlet a bakonyi erdőben.....	590

	Oldal		Oldal
Siennai festő. XV. század.....	182	Virgus Nándor Lajos: Krisztus betegeket gyógyít	491
Siennai festő (Taddeo di Bartolo ?): Háromrésztű oltár	183	— Tavasszi nap	484
Siselestriszei János: A család	447	Városlári, Alessandro: Dante	187
— Milyen megalkodása	447	Vasváry János: A Café de la Paix terraszán.....	250
— Tájkép	446	— A Casino de Paris táncosnője.....	290
— Tájkép	446	— A la Cigale-ban	292
Sirkötőrétdék. XV. század	292	— A Palace-mulatói revüje.....	298
Sierio Károly: Pest! Frigyes arcképe.....	339	— Akt	247
Sietka Gyula: Művészetünk napján	207	— Bábok	252
St. Jovin de Mames-i templom	405	— Csendélet	292
Strawak, Lorenz: Férfinarckép	250	— Finité	291
Szűter Agostóné: A M. Tudományos Akadémia-palota első terve	408	— Háló	250
Számnyasórtól középső része. XV. század	254	— Jádás	243
Székely Bertalan: Eső után	310	— Kioszkban	251
— Hármaskép középső része	309	— Montmartroi énekes.....	200
— Léda	382	— Ősarképek	242
— Őlelcs. Saines melléklet	VI. füzet	— Párisi alakok	280
— Rézsalagásban	300	— Profil	246
— Régi kastély	310	— Páris hálata	248
— Tíncosó	309	— Rajz	45
— Trésznák	312	— Revue. Saines melléklet	V. füzet
Szent Márton. Üvegfestmény	451	— Tájkép	292
Szewjergyij István: A szokolni hősök emléke ..	427	— Tánccsó a Moulin Rouge-ban.....	288
— Dr. Herczeg Lajosné képmása.....	15	— Tükör előtt	300
Szinyoi Almaz Pál: Akasztás-jelentése.....	307	— Úlő nő	290
— Akt	383	Vidovszky Béla: Keresztelő kápolna Velencében... 43	
— Bathajnai csillag	302	Vörös Béla: Férfitűj	54
— Faust	303	Wagner Sándor: Dogovics Titusz istentelődésén... 521	
— Női akt	302	Wang Chi Jang: Őz.....	470
— Női rabló Faust	303	Weber Antal: A vörösvári gróf Erdődy-kastély ... 562	
— Ruhaszárítás. Saines melléklet.....	VI. füzet	Weber Henrik: Mosonyi Mihály zenészerző és felesége 507	
— Séta Tuztingben	306	— Csendélet	315
Szalvái Madona	258	— Rajz	45
Szobroszások égetett agyagból.....	496	— Revue. Saines melléklet	V. füzet
Szokolni Csizsáber Miklós: Golgotha	235	— Tájkép	292
Szokolni István: A régi pesti lövészgyűrű	441	— Tánccsó a Moulin Rouge-ban.....	288
— Fűrészek	441	— Tükör előtt	300
— Ősarképek	438	— Úlő nő	290
— Pihenés	418	Vidovszky Béla: Keresztelő kápolna Velencében... 43	
— Tájkép	440	Vörös Béla: Férfitűj	54
— Tájkép	440	Wagner Sándor: Dogovics Titusz istentelődésén... 521	
Szűter Péter: Öreg asszony.....	196	Wang Chi Jang: Őz.....	470
Tájdi Szent János-fé. XV—XVI. század.....	298	Weber Antal: A vörösvári gróf Erdődy-kastély ... 562	
Telcsy Károly: Karthauziák kolostora Rómában... 503		Weber Henrik: Mosonyi Mihály zenészerző és felesége 507	
— Tájkép	216	— Csendélet	315
Thán Már: Fűrészek	389	— Rajz	45
— Nyári Létlino elfogatása.....	524	— Revue. Saines melléklet	V. füzet
Ujházi Ferenc: Csendélet. 1859	483	— Tájkép	292
Virgus Nándor Lajos: Ecco Homo.....	48	— Tánccsó a Moulin Rouge-ban.....	288
— Éva teremtése.....	483	— Tükör előtt	300
— Hintázók	486	— Úlő nő	290

MŰVÉSZ NÉVMUTATÓ

Alba-Novák Vilmos 46, 53, 55, II. 44.	Amsterdami kabinet mestere 296, 450,	Baróczei Árpád II. 68
II. 53, 388, 489, 442, 444, 445,	452	Bartók 581
472—9, 491—2	Andersen, Robin 169	Barrios 33
Ács Ferenc II. 40	Andrescu 286	Bartók Béla 420, 526
Adams, John Quincy 167	Anselmo da Forli 165	Barzó Endre 435
Adler Mór 513	Antonello da Messina 165	Basch Árpád, 51
Aggházy Gyula 25	Antonio da San Gallo 108, 341	Bastien-Lepage 244, 248
Albert Andor 583	Arinyi Adél 238	Bathhány Gyula gróf II. 44, 293, 284,
Aleoniere 238	Axmann József 295	Baumborn Olga II. 56
Áldor János László 268, 189, 283, 436	Báin-Kozsika Lili 288	Bayer Agost 388
Alexy Károly 343, 411, 505	Béltre Ottó 204, 205	Beck, Leonhard 297
Alkmanes 294	Bakot 581	Beck U. Filip II. 53, 204, 392, 452
Alpár Ignác 220,	Bánóti Schwerkák József 435	Beckmann 581
Al, Rudolf 204, 238	Barabás Miklós 298, 286, 343, 502,	Bega 430
Alldorf 31	503, 510, 517, 513	Bellini, Giovanni 338, 577
Allomente 282, 496	Buravszky László 500	Benczur Gyula 6, 26, 27, 32, 38, 53,
Assan, Theodor 280	Barbati, Jacopo de 287, 290, 297, 578	60, II. 10, II. 24, II. 44, 201, 204,
Amerling 238	Barony Jeno 50, 55, 288, 288	217, 222, 358, 359, 376, 383, 386,
Amiet 581		489

- Benkert Imre 513
 Benkhardt Agost 184, 231, 284, 435
 Herin Lajos 53
 Berény Róbert 266
 Berg, Magnus 267
 Berghem, Nicolas 272, 276, 277, 436
 Bertini passzió mestere 295
 Bernard, Emile 300
 Bernini 166, 556
 Beron Gyula 165, 288, 491, 583
 Bertalan Albert 426
 Bertin 303
 Bernard 581
 Beszédny, Pavel 29
 Beszédny Gyula 147, 278, 279
 Bézák Andrási 583
 Bibbin 236
 Blas 501
 Blanchard, Marie 541
 Blanche 581
 Blau, Tina 238
 Bohunický Endre 288
 Bokros-Biermann Dezső 265, 491
 Bol 436
 Bonani, Pietro 501
 Bonas 303
 Bonington 434
 Boromini 556
 Boros József 204, 288, 343, 370,
 373, 498, 506, 512
 Boraszky Frigyes 52, II. 53
 Borcsik Sándor 266
 Boruth Andor 233
 Bory Jenő II. 50, 392
 Boszay István 230, 284, 308
 Botz, Jan 272, 275, 277
 Botticelli 31, 60
 Boucher 363
 Boudin 287
 Bouquet, Michel 286
 Bougreau 303
 Böcklin 44, 580
 Böhm J. D. 238
 Böhm Pál 308, 318
 Bramante 220, 341
 Brangwyn 363
 Brin (Galic?) 356
 Brin Nándor II. 44, 233
 Breztyánsky Béla 147
 Breughel, Pieter 220
 Brocky Károly 360, 373, 375, 499,
 500, 512
 Brodsky Sándor 195, 301, 509
 Bronzino 160, 330
 Bruck Lajos 60, 195, 204
 Le Brun, Charles 190, 191
 Brunelleschi 60, 326, 341
 Brustolon, Andrea 165
 Brill Aladár 388
 Büchschuh Otó 583
 Burghardt Ruzsá H. 52
 Burgkmair 297
 Birklein 347, 428

 Cabell, Adrian van der 273, 277
 Caffot, Jacques 368
 Campen, Jacob van 544
 Canova 139—32, 151, 550
 Canzi H. 512, 516
 Caporali, Bartolomeo 293
 Caputo, Ulisse 69
 Caravaggio 338
 Caracciolo 165, 330, 335, 338
 Carrère II. 47, 287, 539
 Casagrande, Marco 500, 504, 505
 Casorati, Felice 327, 328—334, 329,
 331
 Cavallini, Pietro 293
 Caillebotte 363
 Cellini, Benvenuto 584
 Cézanne II. 58, 288, 539, 540, 586, 587
 Chagall 581
 Champagne, Philippe de 192
 Chavaones 362
 Charlin 227
 Cimabue 60
 Cima, da Conegliano 163
 Cione, Benzi di 141
 Clark Adám 201, 501
 Cogniet 522
 Conrad Gyula 44, 232—3, 435, 491—2
 Conte, Jacopo del 297
 Corbusier, Le 507—99
 Corinth, Louis 581—2
 Cornelis Cornelisz van Haarlem 267
 Corot 227, 301—3, 538
 Correggio 60
 Cosimo Piero di 59
 Cranach Lukács 3, 103
 Courbet, Gustave H. 13, 200, 307,
 363, 537—8, 585
 Csányi Dezső 184—5, 204, 426
 Csécsényi-Walteshausen 265
 Csikász Imre II. 54
 Csók István 6, 9, 30, 40, 52—3, 55—6,
 58, 60, II. 1, II. 44, II. 52, II.
 60, 164, 204, 266, 376, 385, 387,
 433—4, 590
 Csontváry Iván 366
 Csuk Jenő 52
 Cuypp 436
 Czucz János 32, 232, 284, 584
 Cziglay Dezső 204, 380
 Czigler Antal 501
 Csábol Béla 266
 Csáldér Dezső II. 56

 F. Dabiz Rózi II. 44, 274
 Dagman 363
 Dalnata, Giovanni 167
 Dalou, Jules 33
 Damkö József 47, 51, 53, II. 33,
 180, 204
 Daniele da Volterra 325
 Darvasy István 583
 Daumier 287, 368, 538
 Davidou 133
 Degas II. 50, 162, 287, 536, 581,
 585—6
 Delacroix, Eugene 244, 351, 361, 538
 Delacroix, Paul 522
 Delaunais, Alfred 50
 Dell Antal 590
 Demachy 233
 Demarus 263
 Demian, Anastasia II. 46
 Denis, Maurice 541, 581
 Derain 541
 Derkovits Gyula II. 56, 491—2
 Déry Béla 233, 284
 Desportes 209
 Desportes 202
 Dessin 286
 Dettler György 436
 Diaz 296
 Dier, Erhard Amadeus 167
 Dierz II. 34, 488
 Diltzer Erzsébet H. 46
 Divsky Josef 44
 Dix 368
 Dobrovsky József 168
 Dobányi, Ernő 526
 Domenichino 58
 Donatello 60, 165, 326, 341, 577
 Donát János II. 42, 370, 373
 Donáth Gyula 147
 Dongen, Van 151, 263—4, 442
 Donner Raissel 58, 194, 496
 Dore, Gustave II. 58
 Dorfmeister István 282—3, 579—80
 Dosso Dosso 58
 Doussault 286
 Drentwilt Jonas 496
 Duboisier 285
 Dudits Andor 53
 Dudok 596
 Dufresne, Charles 299, 541
 Dufrenoy 262
 Duflot, Gaspard 262
 Du Jardin 436
 Dunaiasky László 504
 Dunaiasky Lőrinc 225, 504
 Dumoyet de Sigonzac 299
 Durart, Cornelis 276, 277, 436
 Dürer Albert 236, 297, 287, 295—6,
 452, 571, 578
 Van Dyck II. 42
 Deák-Ebenz Lajos 204, 305—6,
 312—3, 370, 384, 433

 Éber Sándor 584
 Ecsédi Akos 53, 55
 Edward 581
 Edvi Ilés Aladár 169, 284, 583
 Éder Gyula 389
 Eeckhout, G. v. d. 277
 Egeyváry P. Agost 195
 Egger-Lienz 168
 Egyri József 204, 266, 368
 Eisnhut Ferenc 376
 Eisenmenger, August 358
 Elischer Lajos 25
 Emanuel Béla II. 44
 Emőd Aurél 51, 55, II. 44, 388
 Endoles 584
 Endlstorfer, Anton 168
 Engel József 500, 504
 Epstein, Judah 169
 Erdő Viktor 491
 Erkel Ferenc 513, 523
 E. S. mester 295
 Eszák Erzsébet 169

 Fábian Gyula 580, 583
 Fadrusz János 172—3, 204
 Faustaner Anton 168, 261
 Faist Elek H. 53, 433
 Fausta István 365
 Fantin-Latour 538
 Faragó József 305
 Farkas Zoltán 169
 Favory 541
 Fáy Dezső 288
 Felka Jenő 265
 Feininger 368
 Fellner, Ferdinand 135
 Fellner Jakab 57
 Felső-Beck Vilmos 204
 Fényes Adolf 27, 49, 53, II. 42, II. 52,
 204, 283, 366, 433—4, 582, 590
 Ferenczy Déni 288, 295
 Ferenczy István 130, 132, 344, 501—1,
 306
 Ferenczy Károly 5, 6, 8, 17, 60, 204,
 221, 288, 265—6, 376, 390, 535,
 590
 Ferenczy Noemi 288, 265, 501
 Ferenczy Valér 288
 Fernkors 501, 596
 Ferrer 492
 Ferstak E. na 583
 Ferstel Henrik báró 408, 417
 Fezty Frigyes 229, 340—57, 402—32
 Fezty Leó 147
 Fezty Árpád 147
 Feyhman bra 584, 597
 Finole, Fra Giovanni da 60
 Finole, Mino da 166
 Fiori de 581
 Fischer, Johannes 168
 Fischer von Erlach 495
 Fischl, Josef 168
 Florian, George H. 46

- Pölnér 237
 N. Fedor Olga 380
 Forst Erzs 229, 490
 Forstner (Fürster), Ludwig 351, 356,
 421, 425, 501
 Forin 530
 Forté, Amansio da 165
 Fosgita 151, 178
 Förstner Dénes II. 44
 Fra Angelico da Piscola 188
 Fragonard 192, 302—3, 304
 Francia 326
 Francks 367
 Frank Frigyes 51, 233, 284
 Frey 409, 417
 Freytag 509
 Friedrich Caspar David 368
 Friedrich Lóránd 169
 Friese Othón 303—4
 Friml Géza II. 44, 435
 Führich 351

 Gaál János 388
 Gabor Mária 53, 165
 Gách István 292
 Gádor István II. 53
 Gálmberti 296
 Gallén 168, 240
 Gara Arnold 288, 401—2, 583
 Garay Ákos 436
 Gárdos Aládr 392
 Garnier, Charles 137, 140—1, 144,
 146, 416
 Gasser, Josef 501, 506
 Gassmann 238
 Gausgnin II. 58, 300, 363, 372, 536
 Gülzl, August
 Görtner, Friedrich 340, 421, 423, 428
 Gebhardt, Edward von 307
 Geiger, Ludwig 516
 Gérikault 299
 Gerster Károly 356, 406, 499, 417, 501
 Gervex 363
 Ghzya, Jacques de 270, 273
 Ghiberti 60, 320, 372, 374—6
 Ghiblandi 60, 341
 Giacomelli 281
 Giambellino 165
 Gimes Lajos 169
 Giorgione 60, 338
 Giotto 3, 69
 Gio vemale G. B. 166
 Glatter Gyula 388
 Glatz Ozkár 6, 30, 46, II. 43, 230,
 232—3, 284, 288, 395, 453—4,
 526—35, 590
 Goebel-Paiza Jenő 233, 288, 483
 Gogh, Vincent van 54, 168, 363,
 536, 539—40, 586
 Goya II. I. II. 47, II. 49, II. 50,
 253, 306
 Gortzius Geldorp 193
 Góth Mária 398
 Gouziensé 225
 Graf, Ferdinand Ludwig 167
 Graf, Urs 295, 367
 Greco 30
 Greguss Irre 201
 Greuze, Jean Baptiste 191—2, 223
 Griemauer, Edwin 167
 Griepkerl, Christian 358
 Grigorescu 286—7
 Grignotti, Michel-Angelo 500
 Grimm Rozsá 373, 497, 513, 511
 Grosmaire 54, 306
 Gross Ede 497
 Grünewald 167, 237
 Guercino 58
 Gulácsy Lajos 306, 380
 Gays, Constantin 54, 150, 160—2,
 264, 435
 Gütersloh, Albert 168
 Gyárfás Jenő 20, 308, 395, 376,
 488—90
 Györgyi Alajos 25, 204, 530, 513

 Háni Antal 373—4
 Habermann 581
 Hajós Károly II. 46
 Halbig 504
 Halm Péter 900
 Halmi Artúr II. 42, 169
 Hals, Franz II. 42
 Handmann Adólf 584
 Haun Sebestyén 269
 Haussen Theophil 351, 412, 471,
 423, 428
 Hanzan 190
 Haranghy Jenő 44, 435
 Harombó 160
 Harts Félix 158—9
 Háy Gyula 195, 294
 Hasenauer 133
 Hatvány Ferenc báró 55, 232—3,
 284, 385, 391, 433, 500
 Hauser, Carl 168
 Haupt-Stummer Leop 109
 Hausmann Alajos 240
 Beckel 581
 Hellebrandt Berta és Iloná 288, 388
 Henning G. F. 225
 Herman Lipót 29, 22, 51, 180, 240,
 303, 366, 389, 433, 509
 Herschmann Irre 176, 209, 347, 412,
 414, 416—7, 423, 500
 Heu, Josef 169
 Hód József 169, 291, 343, 349—7,
 350, 356, 403, 406, 410, 412,
 500—1, 560
 Hildebrand Adólf 30,
 Hildebrandt Lubiás 59, 238, 495—6
 Hillebrandt, Franz Anton II. 57—58,
 169
 Hiroshige 156, 158
 Hobbema, Meindert 545
 Hodler 166, 308, 581—2
 Hofer 364
 Höller, Karl 368, 581
 Hofrichter József 350, 552
 Holkai 158, 160
 Holkasi 59, 156, 158, 160
 Holbein 3, 295
 Hollanda, Francesco da 323
 Hollár Vencel
 Hollósy Simon 6, 7
 Hoogh, Pieter de 26, 31
 Hóza Alajos 286
 Hornyáczky Miklós 238
 Horst Pál 128
 Horvath János
 Horvath Géza 292
 Houdon 506
 House, Abraham v. d. 367
 Hüger, Fritz 595—6, 599
 Hubay Andor 53
 Huber József 225, 227
 Hu Chi Lin 483
 Huae 363
 Hulussí bey 584
 Hummel 368
 Huszár 366
 Hüllé Dezso II. 43, 140—1
 Hűvös László II. 56

 I. A. master 295
 Iktinos 585
 Ingres 107, 244, 287, 363, 385
 Ismail bey 584, 588
 Ismail Haki bey 584, 588
 Id és Ifj. Isacsi 494, 581
 Itoh 156
 Istokovics Kálmán 58, 288, 388, 491

 Iványi-Grünwald Béla 6, II. 53, 51,
 53, 56, 59, 121—27, 153—5,
 157—9, 161, 180, 240, 300, 388,
 390, 423—4, 580, 590
 Iseó Miklós 345, 395, 506

 Jakob 453
 Jakoby Károly 23, 512
 Jakovlev 581
 János Ernő 55, 392
 Jansch Albert 167
 Jankó János 294, 295, 513
 Jánosy Antal 583
 Jánosy Lajos II. 44, 232
 Javleński 581
 Jávor Pál 204, 388
 Jégh József 365
 Jérey Viktor II. 44
 Jettel, Eugen II. 20, 238
 Jettmar, Rudolf, 167
 Jodak master 264
 Jonas, Charles 300
 Jörg von Deff 453
 Jungferik (Gyula, Ferenc, József) 128

 Kacziány Aládr 169
 Kacziány Odón 53
 Kádár Béla 306
 Kádár László 25
 K'ai Chi 471, 482
 Kálmán Károly II. 46
 Kállimachos 294
 Kallós Ede 308, 424
 Kálmán Péter 385
 Kalmár Elza II. 53, 363
 Kandinsky 368
 Kandó László 60
 Kano Yetokú 485, 470
 Kanó Masanobu 156
 Kaposi György II. 45
 Karádi Etelka 584
 Károsey Lajos 25
 Kardos Gyula 185
 Karolykai Bertalan 204, 270, 488—9
 Kasny Béla 436
 Kasztelik Ferenc 343, 346, 350, 552,
 558
 Kaszab Károly 392
 Kátóna András 204, 368, 377
 Káté Kálmán 233, 284
 Kaubach II. 10
 Kausz József 412
 Károlyi Lajos 435
 Kelety Gusztáv II. 10, 195, 198, 361,
 480, 509, 526
 Kende István 51
 Kephinodotos 595
 Kerastók Károly 201, 204, 385
 Késztes K. Róbert 52, II. 43, 164,
 579
 Khnopff, Fernand 385
 Kisfaludi-Stróbl Edgmond 27, 53, II.
 60, 204, 392, 429, 433
 Kiss Bálint 519
 Kiss Miklós 500
 Kistenegger Jakob 653
 Kitz Ferdinand 168
 Klee, Paul 368
 Kéász 141, 346—7, 417, 423, 428,
 563
 Klerk de 596
 Klotz Károly 500
 Klotzovics Ferenc 513, 522
 Klmrt Gusztáv 172—3, 332—3, 335,
 338
 Klingner, Max 580
 Klingner, Tristan II. 58
 Klotz, Theodor 169
 Kmetty János 50, 204, 232—3, 284,
 288, 506, 423—4, 582
 Knass, Ludvig II. I, II. 10

- Kaapp Imre 52
 Kodály Zoltán 520
 Kóhányi Károly 380
 Kohlig, Antón 168
 Kohrer Ida Iréne 53
 Kókosska 188, 581
 Kolbe, Georg 581
 Komáromi-Kocs Endre 100
 Komjáti-Wanyerka Gyula 444, 448, 482, 487
 Komlóssy Ede 376
 Komlóssy Ferenc 520
 Koninck 436
 Korb Blanka 171, 175, 380, 388, 420, 502
 Korb Flóris II. 43
 Korda Vince 435
 Körin 156, 472
 Kormai József 51
 Korkovyal Olivé 25
 Kosa Kanoka 140
 Koszta József 53, 204, 232-3, 284, 288, 306, 433-4, 582
 Kotán Károly 284, 288
 Kovács Mihály 147, 374, 513, 516, 519
 Kozina Sándor 500, 512
 Koyanagi 581
 Kőföldi Krieseh Aladár 128, 204
 Kőgyő Vilmos dr. 171
 Kővér Gyula 389
 Kővesdy Géza 165, 233, 380
 Kracker 58
 Kracsun Virgél 229
 Kraft Péter 10
 Kramer 506
 Krause, Heinrich 168
 Krenzer (Tardos) Viktor 164, 388
 Króna 804
 Kren Jenő 44, II. 50
 Kubin, Alfred 308
 Kükén Géza 233, 284
 Kundmann 279
 Kurfy Lajos 233
 Kusyoshi 160
 Kunwald Csnár 288, 388
 Kuppecky János H. 42, 193, 226
 Kuppelwieser 501
 Kühnel Pál 500
- Labours 541
 Lacatoris II. 8
 Lacroix 303
 Laczmann, Eugène 50
 Lajpote 305
 Lakatos Artúr 233, 284
 Lánai Hilbert Irén 483
 Lämpert 360, 592
 Lancros 202
 Landau Lénát 225
 Lányi Dezső 392
 Largillière 192
 Larsen, Oscar 168
 Laske, Oskar 168
 László Fülöp Elek 60, II. 42, II. 56, 174, 370
 La Tour 508
 Laurencia, Marie 541
 Lautrec, Henri de Toulouse 54, 156, 162, 533, 586
 Lawrence 167
 Lebrun 303
 Lechner Jenő 165, 169, 343, 370
 Lechner Ödön 423, 426, 428, 432
 Legros 363
 Lehubruck 581
 Leibl, Wilhelm H. I., II. 13, 581
 Leidenfrost Pál vitész 288, 583
 Leinberger, Hans landshuti 32
 Lemire 302
 Le Nain testvérek 227
- Lémárd Róbert 435, 461
 Leonardo da Vinci 58, 60, 320, 328, 401, 478
 Lévy Lajos 51, II. 44
 Lhote 54, 541
 Libay Lajos 500
 Liebermann, Max 60, II. 20-1, II. 24, 284, 385, 581
 Lieder Frigyes 505, 512
 Liezenmayer Sándor II. 10, II. 30, 307, 313, 376, 384
 Ligeti Antal II. 8, II. 10, II. 12-3, II. 15, 195, 204, 221, 281, 300-1, 489, 500, 519
 Ligeti Miklós 52-3, II. 53
 Lipota Yrjö 288, 583
 Linzbauer István 135, 411
 Lipóth Ferencz II. 56
 Lippay György 570
 Lipp, Filippó 50, 188, 320, 341
 Lipp, Filippó 29, 31
 Liszt Ferenc 3, 35, II. 53, 435
 Littocky Endre II. 46
 Linba Kornél II. 46
 Ljutger 494
 Lohwag Ernaszin 233, 284, 485
 Lombardik 573, 577
 Longhi, Pietro II. 49
 Loo, Jacob van 307
 Lorrain, Claude (Gellé) 192, 227, 277, 362, 500
 Lotz Károly 6, 53, II. 42, 135, 146-7, 164, 202, 204, 228, 307, 325, 343, 375-6, 377-81, 411, 483, 407, 508, 513-4, 522
 Löszel Pál mester 264, 295, 490
 Löbner, Berthold 168
 Luchian 290
 Luyken 430
 Lux Elek II. 51-2, II. 53, II. 60, 204, 392, 430-431, 433, 500
 Lux Kálmán 164, 208-15, 220
 Lys, Jan 237
- Mabuse 295
 Madarász Viktor 6, 26, 343, 522-5
 Magyar-Mannheimer Gusztáv IS. 24, 52, 204, 232-3, 284, 376, 387, 433
 Maillol 580
 Major Henrik II. 53
 Makart, Hans 60, 137, 168, 185, 434
 Makolý József 583
 Málmás Hugó 347, 353, 356
 Mames 434
 Manet, Edouard 44, 53, II. 24, 527, 537, 539, 549, 581, 584-5
 Manegau 160, 188, 297, 332, 338
 Mányóky Adám 2-4, II. 60, 193, 228
 Marastoni id. és ifj. 225, 497, 512-3, 516
 Maratta, Carlo 58, 270
 Mátyás Ödön 38, 201, 204, 305
 Marmetti 177
 Markó András 500
 Markó Ferenc 500, 517
 Markó Károly id. II. 42, 238, 360-1, 371, 500, 517-8, 520-1
 Markó Károly ifj. 500
 Markos György 171
 Maróti Géza II. 40, II. 53, 128
 Marr, Karl v. 6, II. 44
 Marquet 363
 Marsikó János 502, 505
 Marsoványi, Sármai II. 50
 Martin, Christian Ludwig 168
 Martinelli, Domenico 493
 Márton Lajos 230
 Maruyama Okjó 470
 Marval asszony 364
 Mascio 60
 Matabel 150
- Mataglo, Ján 60
 Mattioli 168, 303-4, 368, 530, 541
 Matsumura Góshun 470
 Matyovszky-Zoolmay László 40, 59, 60, II. 52, II. 60, 380, 397, 433, 580
 Maulbertsch 58, 164, 282, 496
 Mazola, Filippó 165
 Meckenen, brabel van 285
 Medgyessy László 54, 587, 592
 Medgyessy Ferenc II. 53, 392, 592
 Medgyessy László bíró 24, 204, 288, 305, 318, 320, 327
 Mellinger Dezső 388
 Memling, Hans 453
 Menzel Adolf 581
 Mérán Dezső 583
 Merényi Rudolf 51
 Merész Gyula 53
 Messerschmidt 104, 496, 566
 Messiahi mestor = Marx Weiss 237
 Mésztric Irén 50
 Mészty Géza 204, 230, 238, 307, 322, 489, 526
 Michel, Georges 363
 Michelangelo 60, 173, 297-8, 314-20, 401, 495, 579
 Michelozzo 165
 Miel, Jan 277
 Migliaro, Vincenzo 50
 Mignard 362
 Mihálik Dániel 204
 Miháitz Pál 305
 Mihály Radófi 435
 Miklós festő 453
 Mikó János 453
 Mikota András 204, 229
 Millet, Jean François II. 21, 200, 280, 538
 Miren 280
 Miskolczy Ferenc 583
 M. S. mester 295
 Moholy-Nagy László 360
 Moll, Balthasar 496
 Moller Pál 283
 Molnár C. Pál 53
 Molnár József 204, 361, 371, 378, 514, 510, 522
 Molnár Tibor 305
 Molyn 430
 Moner István 490
 Monet, Claude 227, 287, 539, 580-1, 586
 Monticelli 244, 463, 530
 Moreau, Ludwig 500
 Moreau, Gustave 539
 Moreau, Louis Gabriel 363
 Morelle 360
 Moroni, Giambattista 186, 188-9
 Morosohn 158
 Moronyi Mihály 507, 513
 Muhiits Sándor 164, 433
 Munch 368
 Muskasy Mihály 3, 6, 27, 49, 55, 55, 60, 60, II. 1-32, II. 34-45, II. 50, II. 54, II. 56, 204, 238, 281-2, 307, 434-5, 402, 520, 530
 Muszaly Ágost 583
- Nádler Róbert 52, 160, 185, 204, 233, 284
 Nagy Sándor 53, 128, 165, 435, 491
 Nagy Zeigmond II. 56, 492-3
 Nagy Áron 583-9
 Nagy József 54, 265
 Nemesvárdy-Korbuly Béla 365
 Nesietes 504
 Nibóki Jenő 51
 Nili, Eduard v. d. 138, 144, 145, 351, 416, 421, 423
 Nyírty Albert bíró 51

- Ohrosky 582
 Odilon, Riches 368, 539
 Ograi Viktor 41, 48, 439
 Oplia, Ferdinand 168
 Oppenheimer, Max 108—9, 581
 Oppsner 582
 Orbán Dezső 365
 Orlai, Petrus Soma 301, 508, 510, 522
 Ostade 436
 Ottmann, Georg 54
 Oudry 362
- Pál László 60, II. 12, II. 15, II. 17,
 II. 20—1, II. 28, 32, II. 46, II. 48,
 II. 51, II. 55—6, 125, 238, 307, 311
 Paczka Ferenc II. 54, 165, 288, 376
 Paczka Ferenc, Wagner Cornelius
 II. 36, 583
 Palacios 294, 504
 Páldy Zoltán 388
 Palcsik Pál 583
 Palladó 137—8, 579
 Pálffy József 365
 Pállik Béla 169
 Palma, il Vecchio 298
 Palmerné Sawyer Éva 583
 Pállya Celestin 308
 Pann Ábel II. 56
 Pán Artúr 436
 Pán József 347, 352, 356, 501
 Pap Bertalan 388
 Párdi, Domenico 496
 Pásztor János P. 52, 55, II. 53, 204,
 380, 425, 433
 Patel 362
 Páter 362
 Patkó Károly 51, 54, II. 53, 388,
 418, 439, 442—4, 451
 Payer-Gartenes, Robert 168
 Pechstein 581
 Pecz Henrik 513
 Pecz Samu II. 56
 Peczeli Molnár János II. 56, 171
 Pérelle 362
 Perlbarger, Leo 109
 Perlmutter Izabella 27, 50, 431—4, 580
 Petróci-Csaba Vilmos 395
 Péri 366
 Peruggino 60
 Peruzzi 341
 Péter Marianna 283
 Petrasan, George II. 46
 Petri-Piek Lajos 363, 392
 Petrovics Dóme 506
 Petzenhofen 168, 285, 283
 Pien Shou Min 482
 Piero di Cosimo 59
 Phidias 176—7, 595
 Picasso 168, 299, 363, 385, 442, 541
 Pilóty Károly 6—7, 26, II. 10, 301—2,
 373, 376
 Pionho, Sebastião de 298—9, 316,
 325
 Pissano, Nino 256
 Pissarro II. 24, 287, 539, 586
 Poelenburgh C. 277
 Pogány Mária II. 53, 137, 164
 Polliák Mihály 100, 201, 343—4,
 346, 350, 409, 501, 552—66
 Pollajuolo, Antonio 106
 Polykletos 559
 Pólya Iván 52, 283
 Pólya Tibor 60, II. 53, II. 60, 283,
 433—4
 Pontorno, Jacopo da 325
 Pór Bertalan 294
 Potter 436
 Pottner, Nicolas 227, 301, 303
 Pöppelmann 350
 Praxinos E. 600
 Praxiteles 167, 595
- Prevati, Gaetano 330
 Priboda István 590
 Pridhof 368
 Puvis de Chavannes 244, 539, 581
 P. W. mester 293
- Quercis, Jacopo della 163
 Quesson, François 539, 190
- Radnai 169, 283
 Raffael 3, 60, 341, 366, 401
 Raffelli 539
 Rahl, Karl 168, 238, 513, 519
 Rajka, Fritz 168
 Rápolyi Lajos 584
 Rauscher Lajos 48
 Reich Jakob 180
 Reinitz, Maximilian 168
 Rembrandt 14, II. 20, II. 54, 193,
 270, 308, 393—401, 454, 436,
 439—44, 546—51
 Reményi József II. 53, 435
 Remsey Jenő 294, 583
 Remsey Sándor 583
 Remsey Zoltán 435
 Reni, Guido 59
 Renoir 288, 373, 385, 539, 541, 581,
 584—6
 Réth Alfréd 54
 Réthel Alfréd 168
 Réti István 6, 48, 56, 233, 433—4
 Révész Imre 231
 Ribars II. 20
 Riedl, Josef 168
 Riemschneider, Hans Tilman 28,
 31—2
 Rigaud 192, 362
 Rippl-Rónai József 22, 49, 55, 60,
 II. 30—33, II. 52, 204, 288, 385,
 433—4, 583, 590
 Rizzo Antonio 577
 Hubert-Robert 362
 Roda, Auguste 168, 178, 287, 363—4
 Romako, Anton 168
 Ronek Árpád 169
 Róna József 32
 Rónay Kázmér 52
 Rossellino, Antonio 165, 326
 Róth Miksa II. 44, 128
 Rottuli 363
 Rousseau, Henri 363, 540
 Rousseau, Theodore 538
 Rozgonyi László 435
 Rubens, Péter Pál II. 20, 168
 Rubletsky Géza II. 46
 Rudawy Gyula J. 20, 44, 49, 52—3,
 II. 47—9, II. 50, II. 53, II. 60,
 204, 218, 230, 433—4, 491—2,
 580, 582, 590
 Ruissel 436
 Ruisscher, Jan 272, 274
 Rubold, Josef 168
 Ruskin, John 245
 Russ, Robert 238
- Szaszardam, Pieter 543
 Salton, Algo 240
 Salernitanus, Clemens 239
 Salki Tibor 583
 Sami bey 584, 586
 Sámuel Kornél 392
 Gy. Sándor József 44, 52, 284, 491—2
 Sansovino, Jacopo 137, 140, 417,
 573
 Sárdy-Nagy Lajos 392
 Sárdy Gyula 233, 284
 S. C. mester 367
 Schadow 132
 Schickelander Albert 135, 140—1, 195
 Schinkel 341 346, 478
 Schindemann László 292
- Schmutzer, Ferdinand 168
 Schonauer, Martin 196, 295, 452
 Schönbauer Henk 592
 Shuch, Karl 581
 Schwarz-Waldgg, Fritz 168
 Schwerek József, báni 389, 435
 Schwindt, Moritz von 168
 Sofkót bey 584, 589
 Sognotti, Giovanni 330, 580
 Soghers, Hercules 272, 274, 436
 Seitz II. 34, 222
 Sellajo, Jacopo 30
 Sempér, Gottfried 133, 137, 140, 144,
 146, 414, 416
 Seurat 539—40
 Sigismass 100
 Sibus 109
 Siccardus, August 138, 144, 140,
 331, 416, 421
 La Sijauer, Henri 50
 Sifló Ferenc II. 33, 288, 392, 430,
 433, 582
 Sigmay Paul 53—4
 Sigmoréli 60, 926
 Sigmist Ferenc 57—8
 Simey Imre II. 53
 Simony Jenő II. 53, 444, 446—7,
 491—2
 Simon György János 592
 Sintenis 581
 Sislej, Alfred 586
 Skalniczky Antal 133, 350, 417, 419
 Skovog, Max 581
 Smets, Jacob 390
 Squarones 188
 Spall János 392
 Spolarits László 682
 Steindl Imre 133
 Steiner, Lili 168
 Steiner, Karl 168
 Sterio Károly 342, 417
 Stetka Gyula 204, 207
 Storno Ferenc 509
 Strach, Lorenz 192, 230
 Strubztin Prigyes 385
 Strobl Alajos litőgépjárató 33—38, 55,
 II. 60, 147, 204, 422
 Süss, Veit 295
 Sussak, Franz von II. 44
 Süßer Agost 485, 417
- Szablya-Frischauer Ferenc 284
 Szék István 25
 Szamosy Elek II. 5—6, II. 8, II. 13
 Szathmari István 583
 Szécsi Antal 147
 Szegedi-Kovács Agost 583
 Székely Bertalan 6, 10, 53, II. 42,
 147, 164, 201, 204, 304—6, 309—
 35, 312, 361, 373, 375, 382, 388,
 525
 Székely Kovács Olga 388
 Székelyházy György 239
 Szemer Leuka II. 44, 288
 Szendrői Mihály 204, 497, 519
 Szendrői Dezső 583
 Szentgyörgyi István 15, 51—3, II. 53,
 204, 389, 427
 Szentpétery József 500, 505
 Szepiet István 53
 Szinyei Merse Pál 6, 26—7, 39—40,
 36—60, II. 10, II. 42, II. 49, 125,
 301—4, 306—8, 376, 383, 526,
 560
 Szirmai Kornél 54
 Szinyei Lajos 204, 233, 283—4
 Szobotha Imre 491
 Szodolits György 53
 Szolnoki Sándor II. 46
 Szolnoki Csineber Miklós II. 44, 285,
 283

Safáyi István 27, 40—51, 53, H. 52,
388, 418, 433—4, 438—42, 491,
580, 590
Satelek Dénes 583
Szőlle Péter 30, 283—88, 380, 583
Szőts Zoltán 232, 365

Tábor János 583
Tahi Antal 195
Talent, Simone 144
Tallber, Josef H. 57
Tardos-Krenner Viktor 104, 388
Tata László 165
Teles Edé 51, H. 53
Telepy Károly H. 24, H. 28, 195,
204, 295, 303, 500—10
Tencsani 504
Tephánsky Sándor 436
Terborch H. 56, 240
Teuchert Károly 52
Thackeray 160
Than Mór H. 8, 147, 238, 343, 380,
519, 524
Thoma, Hans 284, 367, 581
Thorma János 6, H. 46, 433
Thornaldsen 132, 178
Thugut, Heinrich 225
Thury Gyula 164, 169
Tiber Ernő 305
Tishy Kálmán 435
Tiede, Oskar 109
Tihanyi Z. Lajos 365—6, 587, 592
Tilgner Viktor 185
Timarchos 595
Timariu, Jean H. 46
Timotheos 595
Tintoretto 338
Tischbein, Johann 58
Tiziano H. 42, 190, 237
Toedai-Schilling Oskár 401
Tereczkai Oszkár 583
Tereczkai-Wiegand Edé 128
Tóth Gyula 53, H. 46, 288, 383
Toyokuni 156
Tóry Ernő 137
Trésson Grégoire 303
Troger 282
Truchsky Eugen H. 46
Trübner, Wilhelm 581
Tura Cosimo 165, 393
Tuzsa Hecz Mária H. 56
Turner 227
Udvári Dezső 283
Udvary Pál 388
Uferbach Jenő 583

Uhde, Fritz H. 24
Uitz Béla 390
Ujhalmi Ferenc 105, 513, 515
Ujváry Ignác 195
Ungvár Sándor 109
Ury, Lesser 233
Utamaro 156
Utrillo 54, 287
Uytenbroeck 436

Vadász Miklós H. 53
Vágó Pál 230
Valerianus 363
Van de Velde H. 56, 436
Van Dongen 363—4, 442
Vandrák Károly 360
Váradi Albert 300
Varga Albert 253
Varga Nándor Lajos 48, 53, 55, H. 23,
288, 385, 432—4, 439, 444, 483—1,
485, 491, 580
Varga Oskár 592
Verotari, Alessandro 187, 189, 190
Vasari, Giorgio 60, 317, 325
Vass Elemér 583
Vas Viktor 53
Vastagh György, id. 147
Vasváry János 27, 43, 45, 49, 53,
H. 52, H. 60, 156, 204, 241—52,
280, 289, 290—2, 385, 390, 433,
580
Vay Miklós báró 596
Vedres Márk 204
Végh Gusztáv 363, 587
Velasquez H. 1, 463
Vernier van Delft H. 56
Vernet József 363
Verocchio 60
Veronese, Paolo 127
Vértes Marcell H. 53, 363, 583
Vibert H. 59
Vidovszky Béla 43, 54, 283, 423,
583
Vischer, Hans 578
Vischer, Hermann 571—7
Vischer Péter, id. 264, 571—7
Vischer Péter, ifj. 571—7
Vischer, Jan de 272
Vitkelety Béla 510, 519
Vlaminck 363—4, 539
Voltaire 363
Volterra, Daniele da 325
Voüs Béla 54, 55
Vuillard 288
Vulca 593

Wacel, Franz 168
Wagner Géza 583
Wagner Sándor H. 10, 358, 488,
521—2
Waldert 436
Waldler Gyula 171
Waldmüller H. 36, 238, 512, 514
Wallenstein Jenő 52
Wallenstein Zsigmond 53, 365, 583
Wallet 581
Wandta Mihály 225
Warroqueur 54, 364
Watteau 392
Weber Antal 352, 356, 406
Weber Henrik H. 10, 567, 513, 515,
519
Weenix L. H. 277
Weichardt János 267
Werefkin Marianna 581
Werner E. B. 570
Weyer, Rudolf 279
Widmann Walter H. 46
Wiedner, Ludwig 169
Wiener Ferenc 347—8, 356, 406, 501,
557
Wild, Hans 453
Witte, Emanuel de 544
Wolgensut, Michael 295, 452
Wolleg, Karl 199
Wouwermann 225, 277
Wurminger Karl 358
Wynants 225
Zádor István 23, 44, 52, 60, H. 60,
433, 491, 580, 590
Zala György 204
Zampieri 225
Zathureczky Edé 232
Zemplényi Tivadar 69, 204
Zichy Mihály H. 17, H. 30, 393—4,
398, 378, 514
Zichlánd 346
Zitterbarth Mátyás 343, 346, 350, 356
Zilber Hajnalka H. 53
Zolnay Géza H. 46
Zombory Lajos 283
Zubiarrre, Valentin és Ramon de 50
Zuloaga, Ignacio 69
Zumbusch 33
Zuti, Richard 288
Zúñich Rudolf 504
Ybl Miklós 133—48, 150, 152, 343,
347—49, 351, 356—7, 406, 410,
417, 419, 421

MÁNYOKY ÁDÁM: II. BAKÓCZI FERENC KÉPMÁSA.
(Az eredeti festményről készült fénykép után.)

ORSZ. M. KIB.
KÉPZŐMŰVESKÉNT
FŐISKOLA

MÁNYOKY ÁDÁM RÁKÓCZI-KÉPÉHEZ.

Vannak képek, szobrok, amelyekben a művészi hatás a tárgy történeti érdekességével olyan szerencsésen szövídik össze, hogy e találkozás nyomán egészen külön és új értékek jönnek létre. Esztétikai bróm és történeti hangulat emelik és gazdagítják itt egymást, s e tényezők hatása telőfokát éri el nevezetes történeti személyek művészi képmásaiban, melyek együtt őrzik számunkra a történet és a művészet hőseinek emléket és néha egyúttal kettőjük viszonyának beszédes bizonyosságát. Az egyéni ségek érdekességének arányában nő az ilyen művek külön érdekessége és senki sincs, akit a művészet nagy alkotásait megillető érdeklődésen túl is meg nem indítana; ha Dante vonásait Giotto ábrázolásában szemlélhetl. Raffaél pápa-arcképeinek, Holbein Rotterdami Erasmusnak vagy Cranach Luther-képmásainak hatásába is belecsúsznak a művészi jellegesség kívül a művészek és modelljének személye révén meglevő nagy emlékek, amelyek működésbe hozzák agyunkat és képzeletünket, s Munkácsy Mihály Liszt-képében nemcsak az előadás művészi ereje ragad el, hanem az is, hogy benne két fejedelmi géniusz találkozásának eredményét csodálhatjuk.

A mi miunk, sajnos kevés efféle művet termelt és még kevesebbet hagyott reánk. Ami nagyobb művészi súlyú ilyen ábrázolat ismerünk a múlt századokból, azt sem tudjuk határozott művészi névhez kapcsolni, — sem Szent István pompás lovasszobrát a bambergi dőmon, sem Mátyás király bautzeni emléket vagy bécsi márványreliefjét, — csak példaképen említve ezeket. Bizonyos csak annyit, hogy idegen művészek munkái idegen földön. Talán innen van, hogy a népszerűségnek, sőt áhítatnak olyan teljessége jut annak a képnek, amelyet Mányoky Ádám II. Rákóczi Ferencről, — vérbéli magyar ember a magyar történetnek költészet, zene és képzelet szárnyán eszményül emelkedett alakjáról festett. Ritka egyértelműséggel jelenik meg II. Rákóczi Ferenc mindenki képzeletében úgy, ahogyan Mányoky formálta meg képmását maradandó érvényvel. Sem Mátyás

király, sem Kossuth arcvonásait nem kapcsolódnak ilyen határozottan egyélen ábrázoláshoz, s ezért még az ő földi alakjuk sem éli a köztudatban a Rákóczéhoz fogható élelenséggel, amelyben van valami a személyes ismeretség bensőségeiből.

Mányoky képének a jellege is elmozdítja ezt az eredményt. A súlyos külső dísz, amely az előkelő fejedelmet illeti, Mányoky képén nem nyomja el az emberi melegséget. Akit ő mutat be nekünk, az nem annyira a fejedelmi udvar szertartásos hőse, mint inkább egy kegyes, jó-úr, meleg kedélyű ember, akitnek még gyöngében is van valami úri kedvesség. Mányoky Ádám több jel szerint bizalmasabb embere volt Rákóczinak, bizonyosan nem egyszer érezte kegyét is, mert Rákóczinak mindig gondja volt hű emberrel sorsára, s ez az emberi kapcsolat mintha nyomot hagyott volna Mányoky munkáján is, amelyben több a közvetlenség és az egyéni erő, mint egyéb ismert képeiben. A művész mintha felolvadt volna fejedelmi modelljével szemben s jobban, mint bárhol, felszabadította magát francia mintaképeitől, akiket némi provinciális ízzel szokott különben élnék általán kissé közönyös és egyhangú képmásaiban. Emberibb és igazabb az átlagosnál ez a képe, színezésében több a mélység és a tűz, kezelésében nagyobb a kegyelet. Mintha remekbe szánta volna festője, hogy megérdemelje leltészet urának és pártfogójának, aki műkedvelő módjára maga is festetett és akiről Forgách Simon azt írta, hogy „nem jó pápista ő felsége, mert a templomban a képeket krizálta, s megcsúfolja, ha rosszul vannak pingálva”.

Igy jelenik meg előttünk nagyjából Mányoky Rákóczi-képének művészi jelentősége, — nagyjából, mert Mányokya vonatkozó ismereteink fogyatékossága nem enged meg, hogy pontosan kijelöljük képiünk helyét az ő oeuvre-jében, amelyet még nem tudunk kellőképpen áttekinteni és rendezni. A kép keletkezésének évét is csak hozzávetőleg van módunkban megjelölni. A történelemből tudjuk, hogy Rákóczi az aranygyapjas rendet 1709-ben kapta a spanyol királytól, s mivel a képen ennek a rendnek

a jelvényét viseli, annyi bizonyos, hogy az 1709-es év a legkorábbi időhatár. Másrészt 1713-ban Mátyóky már Erős Ágost szolgálatában állott, tehát ennél előbb kellett a képnek készülnie. Az sem világos, hogy miképen jutott a kép a szász királyi családhoz, azonban valószínű, hogy Mátyóky magával vitte azt új urához, s így kerültett a szász udvar birtokába, amelynek ezenkívül még a következő 10 képe volt Mátyókytól: 1. I. Prigyes Ágost (az Erős) választófejedelem és lengyel király; 2. ennek felesége, Eberhardine brandenburgi örögrónő; 3. Henriette anhalti hercegnő; 4. Károly Lajos brandenburgi örögróf; 5. de O'mbes hercegnő; 6. VI. Károly német császár (III. Károly magyar király); 7. Prigyes Vilmos porosz király; 8. Constanine orosz hercegnő; 9. gróf Bielinsky

lengyel főmarsall; 10. Philipp örögróf neje. E képek közül az 1. és 7. számúak 1924-ben a szász állam tulajdonába mentek át, a többiek, Rákóczi képmásával együtt, megmaradtak a volt szász király birtokában.

Hogyan tette meg útját az utóbbi kép a Taschenberg palotától a budapesti Szépművészeti Múzeumig, arról már bőven volt szó egyebütt, s hogy mit köszönhetünk e részben jánoshalmi Nemes Marcellnek, azt elmondta kultuszministerünk az ügyhöz méltó emelkedett szavakkal a nemzetgyűlés előtt. Számunkra most nem marad más, mint hogy megilletődve üdvözöljük hazai földön azt a képet, amelynek kegyeleiből, történeti zománcból és a művészet varázsából szövődött nimbusza olyan nagy, hogy ebben egyetlen iörténeti képmásunk sem versenyezhet vele.

PETROVICS ELEK.

A DREZDAI TASCHENBERG PALOTA HOMLOKZATA.

A képet a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében őrzik. A művész a 19. század utolsó felében élt és alkotott. Ferenczy Károly rajza: A Józsefet eladóják testvérehez.

OSZE M. KIL
KÉPZŐMŰVÉSZETI
FŐISKOLA

A NAGYBÁNYAIK KÜLDETÉSE.

Middőn a nagybányai művésztelep festői első ízben mutatták be zsengéiket Budapesten a közönségnek, művészetük teljesen idegennek hatott. Ma merőn más a helyzet. Műveiket senki sem tekintti többé messze földről ideesodort vándorkövekknek, hanem nemzeti képtárunk szerves tartozékainak. Hollósy Simon, Ferenczy Károly, Thorma János, Réti István, Iványi-Grünwald Béla, Csók István, Glatz Oszkár és társaik ma éppen a magyar képrás hangsúlyos képviselői gyanánt élnek a köztudatban. Joggal érdeklődhetünk tehát az iránt, hogy mi volt az oka a művészeti közvélemény e gyökeres megváltozásának s mi lehetett oka annak, hogy akkora ellenszenvvel fogadták első szereplésüket.

Kezetben főképpen idegenszerűségüket lobbantották szemükre. Oly irány képviselőinek tűntek fel, amely merőn eltér az eddig ismert magyar képrástól s nem illeszkedik a mi művészeti felfogásunkba. Attól tartottak, hogy ez az „irány” lerombolja a szépségről alkotott ideálunkat, kiveti a művészetből a nemzeti vonást, szóval ellenkezik mindazzal, ami művelődésünket szolgálhatná.

Ily minősítéssel vették megállapítani az ellentéteket, amelyek a nagybányaiokat elválasztották a kilencvenes évek uralkodó budapesti képrástól. Nem csoda, ha ezen az alapon pálcát törtek felettük.

Ha harminc év távlatából bírálata tárgyává tesszük ezeket az akkor közkeletű minősítéseket, egyet közüllük mindenesetre el kell fogadnunk, azt t. i. hogy a nagybányaiak művészete valóban másmilyen volt, mint aminő akkor Budapesten uralkodott. Mindenekelőtt ki kell derítenünk az igazi különbségeket, hogy a belőlük folyó többi állítást kritikal mérlegre vehessük.

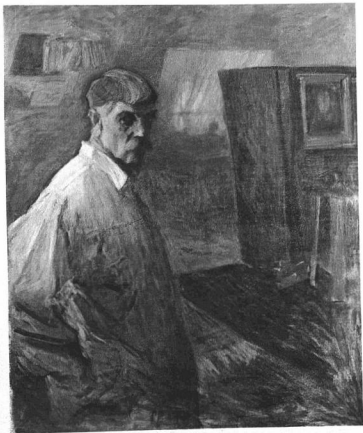
Elsősorban meg kell állapítanunk, hogy azok közül a mesterek közül, akik a budapesti művészeti közvéleményre befolyással lehetett volna, eleve ki kell kapcsolnunk Munkácsyt és Zichyt. Az ő munkálkodásuk mindvégig külföldön folyt le, műveik egymásika ritkaságként kerültek hozzánk, nagyszabású és értékes művészetük tehát sokáig

nem volt minálunk eleven ható-erő. Két más nagy művésziünk, Szinyei Merse Pál és Madarász Viktor, szintén nem verhetett gyökeret művészeti közvéleményünkben: nem érintették meg őket, idegenül hatottak. Székely Bertalan és Lotz Károly munkálkodása ugyan Budapesten folyt le, ámde elszigeteltségük folytán mély hatásuk alig volt. Tisztelettel vették körül a két mestert, de sem a közvélemény, sem a kritika nem jutott el igazi értékelésükig. A közönség megbámulta fallfestményeiket, de azok lényege érthetetlen maradt előtte. Hiszen a kritika is nem művészetik, hanem inkább képek történelmi vagy allegorikus értelmezése körül fáradozott. Zárkózott életmódjuk, nyilvános szereplésük ritkasága is tompította hatásukat. Közöttük s a közvélemény közt nem állott fenn benső művészi kapcsolat.

Egészen más, mindenképpen érdekes szerep jutott e mesterek korársának, Benczúr Gyulának. Csakhamar ünnepeit kedvencévé lett a fővárosnak s hatása jelentékeny. Budapest őt tekintette vezetőmesternek, ő adta meg az alaphangot a reprezentatív arcképek, a történeti jelenetek felfogásához, alakításához, értelmezéséhez. E tekintetben típusokat teremtett, amelyekből kisebb tehetségek is sok okulás merítették, s akik egy s más vonást átvettek tőle, már ezáltal is népszerűkké váltak. Ő tehát az egyik ható-erő, amely élesztője s irányítója volt a budapesti művészeti közvéleménynek.

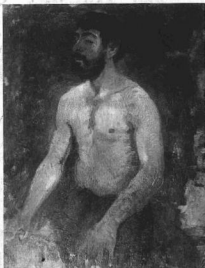
De csak az egyik. Mert kívülé még nagyobb hatással volt a közönségre és kritikára ama festők csoportja, akik életképekkel keresték fel kiállításainkat s biztosították számukra a népszerűséget. A festőknek ez a csoportja stílus szempontjából nem állott Benczúr hatása alatt. Mindazonáltal nem hatott mellette idegenszerűnek.

Mert a televény, amelyben művészetük gyökerezett, mind a két esetben München volt. Csak nemrégiben fejtette ki Benczúrnak egyik tanítványa s utóda, Karl v. Marr, hogy Pilotynak leghívebb követője éppen a magyar mester volt. E korszakban sze-

HOLLÓSY SIMON ÖNARCKÉPE.

OSZÉ M. KIR.
KÉPZŐMŰVESZETI
FŐISKOLA

FERENCZY KÁROLY: TANULMÁNY A HÁROM KIRÁLYOKHOZ.

replő életképfestőink legtöbbje pedig Piloty tanítványainak volt tanítványa Münchenben. Münchenből pedig nemcsak művészeti szempontokat, hanem kész eljárásokat, teljesen kialakult rendszert is hoztak magukkal. S éppen ez az, amit a kritika kánon gyanánt elfogadott s amihez a közvélemény hozzászokott. Ez könnyen és zökkenés nélkül történhetett, mert az akkori életkép több oly elemet rejtett magában, amelyek révén a közönség azokat a leg-rövidebb úton megközelíthette. Ezek között fontos szerep jutott a kép tárgyának, amely vagy a polgári szalón oly jelenetét tárta a néző elé, amelyeneket a kor népszerű novellistái szoktak volt feldolgozni, vagy pedig a népeletről került ki, rendszerint nem is egyenes úton, hanem a Népszínház dobogóján át, amelyet Blaháné csodálatos tehetsége a művészeti élmények központjává emelt. A közönségnek alkalma nyílt e képeken oly dolgokban gyönyörködni, amelyeknek semmi vonatkozásuk sincs a festészeti stílushoz, de amelyeket egészen megértett: a világosan jelenetezett novellát,

adomát vagy naphírt, a szalón előkelő berendezését, a tárgyilagos megfeszített szőnyegeket, selyem- és bársonyruhákat; a népeletképeken temérdek néprajzi tárgyát, amikkel akkor tele volt a legtöbb budapesti műterem, mindkét típusban pedig magát a cselekményt. Egészen másvalamit élvezett tehát a képeken, mint ami azokban lényeges.

Körülbelül ugyanilyen álláspontot foglalt el a történelmi tárgyú képekkel szemben is. Az ábrázolt esemény jelentősége, esetleg allegorikus célzatai, a kép hőseinek fontossága, a ruhák, fegyverek, csendéletresek archeológiai hitelessége, a dolgok kézzelfogható realitása rokonszenves fejtegetések tárgya volt. A képek valódi művészeti elemei ezek után vajmi csekély mértékben érdekelték. Innen van az, hogy egy oly budapesti mester, mint Székely Bertalan, sohasem tudott valóban népszerűvé válni, mert hiszen igazi művészi célzataival a közvélemény nem volt tisztában. Mindazonáltal tisztelettel tekintettek rája, mert hiszen, már politikai okokból is, fontosnak tartották

CSÓK ISTVÁN: PIKETEALAPOS NŐ.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

a műfajt, amelyet művelt: a történelmi képet. A nemzeti vonás hatalmas erejű kidomborítójának fogták azt fel s innen van, hogy a mi időnkben, tehát a millennium körül, a hanyatlani látszó történelmi festészetet azzal akarták új életre kelteni, hogy a festők egész seregénél történelmi képeket rendelt meg az állam.

A vállalkozás sikertelensége két hibában gyökerezett, az egyik az, hogy Székely Bertalan hatalmas epikájának folytatását egyszerűen megrendelési kérdésnek tekintették, a másik hiba az volt, hogy éppen a történelmi képet minősítették a nemzeti gondolat kiváltságos megtestesítőjének, egy nemzet érzésvilága kikristályosodásának. Nem nehéz ennek a felfogásnak tarthatatlanságát bebizonyítani. Mert hiszen ez esetben a bécsi Krafft volna nemzeti művészeink egyik kiváltsága, miután egy óriási vásznon megfestette a szigetvári hős kirohását. Másrészt van-e festészet, amelyet nemzetibbnek lehet mondani a hollandinál, holott ott ugyancsak nehéz történelmi eseményeket ábrázoló képeket találni. A valódi

művészeti szempontok hiánya megmagyarázza ezt a félreértést.

Ami a történelmi képből felfokozott mértékben nemzeti jellegnek minősítettek, azt átvitték szerényebb mértékben az életképre is, azaz itt is az ábrázolt személyekben s azok környezetében vélték a nemzeti sajátosságokat megtestesítve látni. Éppen a népszűnmű nagy befolyása révén a magyar nép alakjai szaporán kerültek festésre, a közvélemény pedig éppen ebben a tényben vélte a magyar jelleget fölfedezhetni. A tévedés itt is teljes volt. Mert ily alapon nemzeti sajátosságaink hivatott kifejezői közé kellene sorolnunk azokat a külföldi festőket, akik évtizedeken át szívesen festettek magyar legényeket, lányokat, el egészen Sobri Jóskaig, a pusztai etnográfiai érdekesség okából.

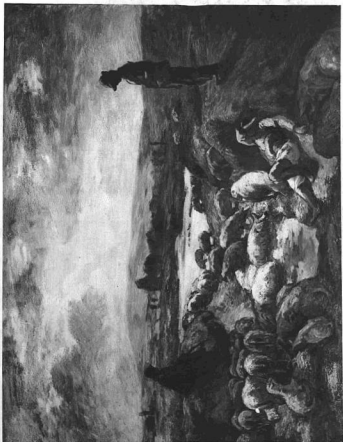
Ezek az alapos félreértéseken, amelyek művészi kultúránknak témérdek kárt okoztak, vajmi keveset segített a nyolcvanas-kilencvenes évek kritikája. Hiszen túlnyomórészt maga is ily elveket vallott s maga is ritkán jutott el a művészek igazi inten-

CSÓK ISTVÁN: TOILETTE.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

ÖBÖS M. KIR.
KÉPZŐMŰVESZETI
FŐISKOLA

... az első lépés az, hogy a művész a természetet megfigyeli, és a látottakat a képzeletével feldolgozza. Ez a folyamat a művészet alapja. A képzőművészet nem csupán a látvány másolata, hanem a művész saját érzéseinek és gondolatvilágának kifejezése. Az öbös M. Kir. képzőművészeti főiskola célja, hogy a fiatal művészeket a művészetek alapelveire tanítsa, és segítse őket a saját stílusuk megtalálásában. A főiskola képzése során a diákok nemcsak a képzőművészet, hanem az irodalom, a történelem és a filozófia területén is szilárd alapot szerezhetnek. A főiskola tanárai a művészetek iránti szenvedélyű szakemberek, akik a diákokat a művészetek világába vezetik, és segítik őket a kreativitásuk kibontakoztatásában. A főiskola célja, hogy a művészeket a világért való küzdelemre készítse fel, és segítse őket abban, hogy a művészetükkel hozzájáruljanak a társadalom fejlődéséhez. A főiskola képzése során a diákok nemcsak a képzőművészet, hanem az irodalom, a történelem és a filozófia területén is szilárd alapot szerezhetnek. A főiskola tanárai a művészetek iránti szenvedélyű szakemberek, akik a diákokat a művészetek világába vezetik, és segítik őket a kreativitásuk kibontakoztatásában.

IVÁNY-GÖRNYVÁLD BÉLA: ISZENÓVÁSZTOR. Az Ersei-Mézess Mennésből.

GIUSEPPE M. KALLÉ

—MUSEO CIVICO DI GENOVA—

GIUSEPPE M. KALLÉ'S PASTEL, "ISZENÓVÁSZTOR"
REPRODUCED BY PERMISSION OF THE

KISFALUDI SZÖBÖL ZSIGMOND: KÜTFIGURA.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

UNSZ M. K. I. A.
KÉPZŐMŰVESKÉZ
FŐISKOLA

cióinak ismeretéhez. A kritika rendszerint nem azt emelte ki, ami által egy kép jó vagy rossz, hanem oly elemeket, amelyek semmi befolyással sincsenek egy kép művészei értékére. A bírálók jó része egy merőn idegen területen, a filológiában, szerzett szerelménnyel lépett a kép elé, bőven használták festészei vonatkozásban az irodalmi stílusztika megállapításait, amelyek természetesen nemcsak hogy nem fedték, hanem legtöbbször nem is érintették a kép valóban lényeges elemeit. Mikor aztán a tisztán tartalmi részeken túl a festő képalkotó, teremtő, előadó művészetének méltósága került a sor, a feladat éppen nem látszott bonyolulni. A kritika ugyan csak nagyritkán tért át ily dolgok fejtegetésére, de sohasem került zavarba, mert hisz a budapesti életképfestészet szinte kizárólag egyetlen rendszeren alapult: a münchenin, a kritika tehát e jól ismert rendszer szemüvegén át elemezhetette az efajta festői kérdéseket. Az élénk jelenetezésre megvoltak a csoportfűzésekre vonatkozó utasítások, amelyek végeredményben a müncheni

Piloty-iskolában gyökereztek. A kép rajzi elemei számára első követelmény volt a realitás. Rajz alatt akkor kizárólag azt a vonárendszeret értették, amely a formákat körül fogja s egymástól elkülöníti. E rajz határozott keretei közé ágyalták a színeket. A szín felrakására is volt kész kánon. A mélységeket és erőket túlnyomórészt aszfalttal festették alá, ebbe kerültek a lokális színek, azaz a tárgyaknak megszokott, jellegzetesnek tartott színei, nem pedig a látott színek. Ezzel az igazi intuíciótól idegen, fogalmi elemek kerültek a képbe, ami a korra nagyon jellemző. E lokális színek egyik feladata a tárgyak anyag-érzetése, szövedékük mineműségének feltüntetése is volt: a rajz realitását tehát a textúra realitásával is emelték. Az egyes színeket különböző szűrkek kapcsolták össze, amelyek könnyen kiadódtak az alap aszfaltjából. Sőt a legtöbb palettán készen tartottak egy aszfaltból és fehérből kikevert szürke festéket, amelyből egy-egy csipetnyit beleszedtek a többi színbe is. E meleg-szürke tónus ilyformán láthatatlan szövedék mód-

IVÁNYI-GRÜNWARD BÉLA: ÓLAK.
Az Ernst-Múzeum katalógusából.

RAJZAY GYULA RAJZA.
Az Ernst-Múzeum kápolnájából.

Jára behálózta az egész képet s tónus-erejével egységben tartotta. A képfestésnek ez a rendszere Münchenből került hozzánk, az így keletkezett budapesti képek harmonikusan beleilleszkedtek a Glaspalati bármely kiállításába.

Ilyen felfogás, a kép-alakítás ily módjai jellemezték azokat a budapesti festményeket, amelyek kedvencei voltak a közönségnek s amelyekből ez művészi felfogását merítette azokban az időkben, amidőn a nagybányai festők első hazai munkáikat kiállították. Az új képekben úgy a közönség, mint a kritika túlnyomó része hiába kereste mindezeket a vonásokat. A régióta meghitt müncheni stílus összes kelleivel hiányzottak belőlük. S miután teljesen a müncheni rendszer értelmében alakult a művészeti érzésük és ismeretük: az új képeket kelletlenül, sokan ellenségesen fogadták, megérteni éppen nem tudták.

A közvélemény eleinte könnyen segített magán: fogyasztásnak minősítette azt, ami a nagybányaiakban mint elterő, mint új elem jelentkezett. Ha a bányai képeken

a rajz a színek alatt lappangva élt, mint a csontrendszer az emberi testben s nem jelentkezett éles vonalban, úgy azt mondták: nem tudnak rajzolni. Nem gondolták arra, hogy a rajz nem csupán vonal alakjában jelentkezhetik, hanem abban és általában is, hogy minden szín, minden tónus bizonnyal a maga organikus helyén. Ha a bányai képek nem mutattak alakjaikon szobrászi értelemben vett formákat, ezt a forma iránt való érzéketlenségnek minősítették s nem gondolták meg, hogy a képrész teljesen kifejező erejű lehet e szobrászi elem nélkül is, mint azt Rembrandtnak nem egy remeke mutatja. Ha a vonalperspektívát a bányaiaknál a levegő, a valór-adta látvat helyettesítette, tudatlanságnak minősítették, holott ismerünk magasrangú művészetet, amely a távlati szemléletet egyáltalán kivetette kifejező eszközei sorából, anélkül hogy ezt hiánynak éreznék. Ha az alakok és tárgyak nem anyagi textúrájukban jelentek meg a bányai képeken, hanem mint jelenségek, ezt erőtlenségnek, tehetetlenségnek minősítették, nem

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN: DR. HERCZEG LAJOSNÉ ARCKÉPE.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

ONKÉ. M. KIL.
LEPZŐMŰVESZETI
FŐISKOLA

RUDNAY GYULA: CSIPKEKENDŐS NŐ.

Az Ernst-Múzeum kiállításából.

OLDSZ. M. KIB.
KÉPZŐMŰVESKÉTI
FŐISKOLA

gondolván meg, hogy az optikai kép épp úgy kifejezheti egy festő ideálját, mint a tárgyasítozott kép. Miután a bányai festők előadása a valóban látott s nem fogalmi eszközökkel kinyomozott jelenségeken sarkallott, egész sor eleme a megszokott képeknek hiányzott műveikről. Így a barna és nehéz árnyékok, melyek a szabad ég alatt nem láthatók s amelyek könnyed, átlátszó, színes, hideg árnyékok a valóságban. Egészen a humorizálásig vitték a kekes és lilás árnyékokkal szemben érzett ellenszenvet. Azonban nem folytatjuk a meg-látás, az alakítás, az előadás különböző-segeinek taglalását, nehogy fejtegetésünk túlságosan szakmaszerűvé váljon. Már az eddig felsoroltak is eléggé megmagyaráz-zák, hogy e képeknek idegenszerűeknek kellett hatniuk a müncheni rendszeren nevelkedett nézőkre nézve.

Mégsem ezek a pontok azok, amelye-ken a nagybányalakat leginkább támadták. Mert hisz a régi és új képeknek ily festői szempontokból való egybevetése csak igen-igen kevés embert foglalkoztatott. Sokkal egyszerűbb alapokon épült az ellenszenv. Elsősorban a kép tárgyának, librettójának kérdésén. A bányai képeken legtöbbször alig vagy csak mellékesen, elejtve helyett oly események ábrázolását látni, amelyet az irodalmi stilszifika cselekménynek minő-sítene. A jól ismert budapesti képek leg-többjét adoma alakjában lehetett egy tárlat-látogatás után elmesélni. A bányai képek tartalma azonban nem volt ily irodalmi eszközökkel tolmácsolható. Ezt kifogásol-ták, megjegyezvén, hogy a bányaloknak nincs mondanivalójuk. Elfelejtették, hogy egy művészi festménynek nem feltétlenül az a célja, ami az illusztráló szakrajzé, azaz a tárgyas ábrázolás, amely inkább fogalmakhoz vezet, semmint intuíciókat költöget. Mi több, ez a műfaj: életkép, nem is volt náluk található. Így hát minden, ami egy cselekménynek jelenetezés segit-ségével való magyarázata volna, kimaradt műveikből. Kimaradt vele a csoportfűzés müncheni módja is, amit a közvélemény úgy magyarázott, hogy nem tudnak komponálni. Végső oka mind e különbségnek azonban az a körülmény, hogy a bányai festők vásznain egészen más okokból, más indíték alapján született meg a kép, mint

azoknak a festőknek műhelyében, akiket a budapesti közvélemény a legszívesebben látott a tárlatokon. Előéleti fejtegetés helyett inkább példákra hivatkozom ennek az állításnak megvilágítására. Hivatkozom pedig képekre, amelyek valóságsgal elragadták a budapesti közönséget s ezernyi ezer reprodukcióban forogtak közközezen. Már néhány címének felsorolása is elégséges lesz, hogy rávilágítsunk keletkezésük történetére. Ilyenek teszem: „Pici piros alma”, „Jaj de megnőtél”, „Nincs párja a Mollináry-baká-nak”, az „Ellenállhataflan” stb. Világos, hogy ily képek keletkezésének végső indítéka egy — ötlet. Azaz oly indíték, amely nem foglalkoztatta a festő lelkét mélyen, nem akarja rejtett érzésvilágát tolmácsolni, nem nehéz órák hazajáró lelke. Egyszerű ötlet, a pillanatot szülte s nem egy élet érzéstartalmának kivettítése, amely impera-tíve követeli, hogy alakot öltösn.

A különbség megvilágítására legyen szabad rámutatni egy nagybányai képre, amelynek keletkezéstörténetét részletesen ismerem s amelynek éppen a nagybányai festők legtipusosabb mestere, Ferenczy Károly a szerzője. Címe: „A napkeleti bölcsék”.

Nem a biblia olvasása keltette benne a vágyat, hogy ezt a képet megfestse. Sőt a keleti legenda egyáltalában nem is foglalkoztatta őt. Ferenczy egyszer hajnalhasa-dás előtt kilovagolt a nagybányai erdőbe s ott leheveredve a hegyoldalon, elmerült a lombok sűrűke szövedékének szemléletébe. Lassan, szinte lopva szakadt oda az első napsugár s most hirtelen át smaragdszínű lett a csipkevilág, amelynek fonadéka mely csendben függött előtte, mintha ezer tíköt rejtene. A levelek harmatján megtörve, tompa világot vetett a sűrűségbe a sugár, hirtelen minden könnyeddé, szinte álomszerűvé vált, halk reflexek áradata kezdte átszóni az erdőt, a szellő megborzosolta a lombokat s hosszú fátyolként kanyarodott a magasba a hajnali pára. Mikor aztán a hegy mögül kiemelkedett a nap tényérja, egy csapásra eltűnt a misztikus látomány s a próza valóságában hevert előtte az erdő.

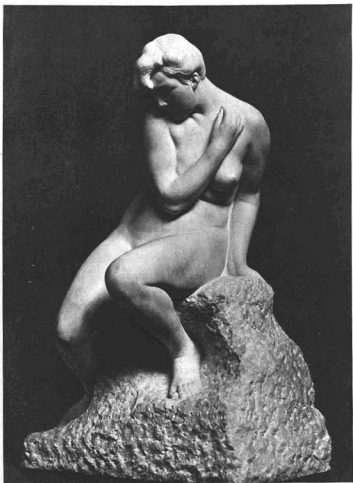
A festői ez a hangulat annyira meg-ragadta, hogy ismételen kilovagolt hajnal-taláni. Nappal és éjjel foglalkoztatta az erdő misztériuma, amelyet szomjasan fogadott magába. Lassankint beleélté magát a rövid

MAGYAR-MÁNHERMER GYÚLÁ: A MARIÁDASA LÁNYA.

Az Értel-Múzeum káthásából.

GIKSE M. KIR.
KÉPZŐMŰVESEK
FŐISKOLA

PÁSZTOR JÁNOS: KISÉRTÉS.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

ORSZÁGOS
KÉPZŐMŰVÉSZETI
FŐISKOLA

HERMAN LIPÓT: SZERELMEK.
Az Ernst-Múzeum kápolnájából.

negyedórák e mesevilágdba s a hegyoldal-
lon heverészve szívta magába a filokzatos
hangulatot, amely bűvös keleti mesékre
emlékeztette. Szinte várta, hogy egyszerre
széjjelvállk a bokrok lombja s mint egy ősi
regében, ködszínű paripán lovasok alakja
kezdjen kibontakozni. Nem bányal legé-
nyeké, hanem irreális, álomlovasoké, akik
jönnek, jönnek, mint a bibliai három kirá-
lyok, benső erőtől hajtvva, szinte láthatat-
lanul, megkeresni a nagy csodát, amikor
megszületik a fény, az élet. Így s nem egy
olvasmány útján kezdte az erdő csodáját
alakíthatni, belekomponálva a lombok fona-
dékába a rege lovasait, talán éppen a nap-
keleti bölcséket.

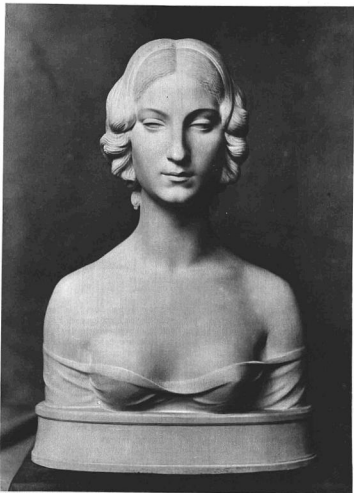
A kép eredete egészen lírai, egészen a
hangulat, a látomány, az élmény szülőtte.
Impressziója oly élénk, oly elemi erejű volt,
hogy nem hagyta nyugton a művészt, míg
kép formájában ki nem vetítette magából.

A közvetlen természetszemléletből merít-
tett. De csak azért meríthetett belőle, mert
közéje és a természet közé nem ékelődött
egy rendszer, egy stílus. Hiszen éppen egy

másiktól megszerkesztett rendszer átvétele
fosztja meg a festőt a közvetlenségtől.
Csak egy ily átvett rendszer híján adhatja
maga teljes egészében, maradék nélkül a
képeiben. Csak akkor, ha énye és a világ
közvetlenül érintkezhetnek egymással, ha
a világ jelenségeit a saját érzésének s
nem egy rendszernek szűrőjén át fogadja
magába. Ez volt a nagybányaiak meg-
győződése, ezt nevezték ők naturaliz-
musnak.

Ez a mesterszó szerencsétlen volt, mert
akkor Budapesten vele jelölték meg min-
dent, ami förtelmes. A mi céljainkra elég,
ha egyszerűen rámutatunk arra a fontos
tényre, amely valóban elválasztotta a nagy-
bányai mestereket a budapesti közvéle-
ménytől, hogy t. i. nem volt készen kiala-
kult rendszerük.

Ösztönszerűen rátaláltak annak szük-
ségességére, hogy ne vegyenek át általános
eljárásokat, hanem mindegyikük építse ki
maganak a saját, lelkéből sarjadzó felfogá-
sát, előadását. Igazuk volt, mert hiszen az
általánosítás nem a művészet, hanem a tudo-

LIX ELEK: STRASSER OLGA ADCKÉPE.
A Benczúr-Társaság kávéházából.

ORSE M. KIR.
KÉPZŐMŰVESZETI
FŐISKOLA

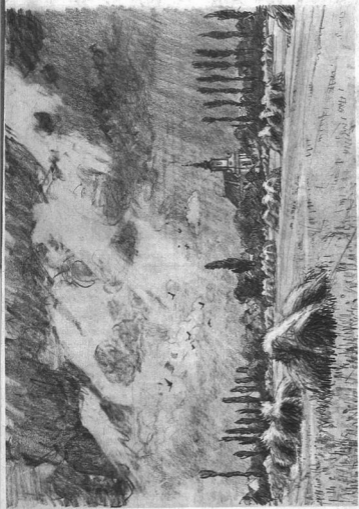

HERMAN LIPÓT: PÜREDŐ NŐK.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

mány feladata. Innen van, hogy a nagybányalak művészete nem egyforma, nem egységű, hanem egyéni. Miután sem át nem vettek, sem maguk nem alakítottak ki egy kész rendszert, megadták a művészetnek azt a szabadságot, hogy az mesteréhez váljon hasonlatossá. Mindent csak maguktól vártak s attól a természettől, amelynek rögéhez kötötték művészi fejlődésüket. S ezek Nagybánya rögei voltak. A mi mezőnk, bokrunk, erdőnk, levegőnk vált felfogásuk sugallójává, előadásuk kormányzójává. Képeik tehát nem is téveszthetők össze müncheni, bécsi, londoni mesterek képeivel. Mert Javarésziükön rajta van születésük bélyege: itt születtek nálunk, a mi világunkat tükrözik.

Sajátságos, hogy éppen ezt a magyar rögön kialakult művészetet tekintették Budapesten idegennek s éppen a müncheni rendszeren alapulót tekintették magyarosnak. Pedig a bányal festők fellépésének művészettörténeti jelentősége bizonyára abban csúcsoadik ki, hogy egy rendszer helyett

a magyar természetet, a magyar életet választották igazi forrásul. Ebből alakították ki új színharmóniájukat, e tájak architektúrája irányította képeik felépítését. Éppen „naturalizmusuk”, amelynek nem voltak előre készített stilisztikai szabályai, tette lehetővé, hogy az odakerült tehetségek mindegyike a maga lelkülete szerint alakíthassa ki egyéni stílusát. Ezzel művészetünk sokrétűvé, gazdaggá, frissé, lírai közvetlenségűvé vált. Nemcsak hogy meggazdagították a magyar palettát tiszta színekkel, hanem tetézték ezt egy még jelentősebb vívmánnyal: el tudták fogadtatni a közvéleménnyel azt az elvet, hogy a művészetben nem a rendszer, nem az irány a fontos, hanem a tehetség és a művészeti erkölcs. Hogy tehát valamely rendszer önmagában véve közömbös, sőt értéktelen és akik csak odáig jutnak, hogy egy rendszer stilisztikai úrlapjait pontosan ki tudják ilyíteni, még távolról sem művészek, csak éppen bizonyos külsőségekben hasonlítanak hozzájuk. Éppen ezen a ponton volt a művészeti közvélemény a leg-

ZÁDOR ISTVÁN RAJZA. Az Eosot-Museum körülről.

GYESZ M. KIR.
ÁEPZOMŰVESZETI
FŐISKOLA

MAGYAR-MANHEIMER GUSZTÁV: KASTÉLY FAENZA MELLETT.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

több jóhiszemű tévedésnek kitéve s ez természetesen. Megszabadítani a művészetet a semmitmondó külsőségektől s a köztudatba belevinni, hogy a művészet sokféle lehet, ez volt fellépésük egyik legfontosabb eredménye. Igaz, a művészeti szabadság, amelyet hirdettek, veszedelmeit is rejtett magában: azt i. é. hogy vadhajtásokra adhatott volna alkalmat. Ettől azonban éppen „naturalista” szemléletük óvta meg őket, amelyből önként folyt a művészi felelősség elve, azaz a művészeti erkölcs, amely csak a legbátrabb, a legelmélyedőbb tanulmányt ismeri el értéknak s a tanulmány religiózus komolyságától nem engedí magát sem a közönség ízlése, sem a hatás növelése kedvéért eltántorítani.

A közvélemény, midőn eleinte állást foglalt velük szemben, azt a hibát követte el, hogy kizárólag a saját müncheni ízlését s ennek stíluszilkáját tartotta művészi érté-

kúnéknak s eleve rossznak tartott mindent, ami ettől az egytől eltér. Ugyanaz a hiba, mintha valaki Petőfi költeményeit a klasszicisták verseivel mérné. Később a helyzet megváltozott, éppen a bányaiai fellépése következtében. S a közvélemény elváltozásának megvolt az az üdvös hatása, hogy a közönség lassankint megérteni s értékelni kezdte a Nagybányán kívül működő nagytehetségű festők egész sorát is, akiket odáig, mert szintén nem tartoztak a rendszerbe, mellőzött. Ennek köszönhető, hogy oly mesterek, mint pl. Szinyei Merse Pál vagy báró Mednyánszky László, akiket odáig eltévelyedett embereknek minősítettek, végre igazi értékelésre találtak a művészeti közvéleményben. Ez a nem stílusbeli, hanem erkölcsi eredmény nem csekélyebb jelentőségű, mint azok az értékes alkotások, amelyekkel Nagybánya a magyar galériát gazdagította.

LYKA KÁROLY.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJ SZERZEMÉNYEI.

Az újon szerzett műtárgyaknak kiállításra bemutatását Petrovics Elek honosította meg a Szépművészeti Múzeumban. Előtte a múzeum újdonságai nyomban vagy kevéssel megszerzésük után a műfajuknak megfelelő gyűjteménybe kerültek, közvetlenül a falra, a közönség elé. Ennek az eljárásnak a közvetlen volta volt az előnye. De a régi műtárgyak közé aggatott új szerzemény a jól ismert régiek tömegében könnyen elvész: a környezetnek megkisebítő hatása alá kerül. A külön kiállításon az önmagára és vele azonos sorsú társaira elszigetelt újon szerzett holmi jobban érvényesül és nagyobb súlyt éreztet. Ha időbe is telik, amíg az új szerzemények egy-egy kiállításának anyaga egybekerül, a jelentősége is megfoghatóbbá válik a külön kiállításon. Az érdeklődő jobban elmerülhet tanulmányozásába, s a vonzást, amelyet kisugároz, az újságnak és a különlegesnek ingere megfokozza.

Sorrend szerint a negyedik a múzeum legutóbbi kiállítása. 1924. októberében nyílt meg. Amíg a háborút követő szörnyű esztendőnk ránk nem szakadtak, sűrűbben érték egymást ezek a kiállítások. Addig a múzeum vezetőjének a válogatás is inkább módjában volt: hiszen tekintélyes állami dotációból meríthetett és rendkívüli dotáció is segítségére volt olyankor, ha különösebb értékű darabot kellett megszereznie. Az első kiállítások anyagának meg jelentős részét tették azok a festmények és szobrok, melyeket Petrovics főigazgató külföldi aukciókról hozott haza. Utóbb a szerzésnek erről a módjáról le kellett mondania, sőt le kellett volna egyáltalán a vásárlásról is, ha állami támogatásra vár. A külső segítség elmaradása s a kényszerűség, melybe a körülmények folytán jutott, addig meg se sejtett lehetőségeket fejlesztett ki benne: a pillanatnyi helyzethez való alkalmazkodás, az ötletesség és élelmesség képességeit, melyek Bode példája óta minden ideális múzeumvezető tudományos kvalifikációjának fontos kiegészítői. A múzeum fölös vagy reánk értékten anyagának idején való szerencsés

értékesítésével vagy elcserélésével olyan anyagi eszközöket tudott előteremteni, melyek a vásárlást ha nem is tág keretben, de egyáltalán lehetővé tették. A múzeum jövőjére nézve még jelentősebb cselekedete Petrovicsnak a múzeum céljaira adakozó lelkes férfiak körének megszervezése. Az ő adományainak köszönhető a legutóbbi kiállítás anyagának igen értékes része.

A gyűjtési elv, amely szerint Petrovics Elek a múzeum újabb szerzeményeit megválogatja és magát a vásárlást intézi, az új szerzemények eddigi kiállításairól ismeretes. Maga Petrovics feltehetően ki erre vonatkozó felfogását a Szépművészeti Múzeum Évkönyveinek első kötetében. Főfeladatának természetesen a különböző gyűjtemények legfeltűnőbb hiányainak pótlását tekinti. Az a terület, amelyen ez bizonyos mértékig mai nap is akadálytalanul lehetséges, a fizeklencsedik század magyar művészete. Ennek a művészetnek első igazán összefüggő és a legjellemzőbb darabokat magában foglaló gyűjteményét, mint ismeretes, éppen Petrovics működése teremtette meg. Nem egy elfeledett, számos teljesen ismeretlen régibb művésznünk képzetlen nevéét ő töltötte meg tartalommal. Ilyen irányú törekvését képviseli ezen a kiállításon Szálie István „Női arcképének” megszerzése, továbbá Ellischer Lajos tájképe, Koroknyai Ottó és Heinrich Ede egy-egy „Női arckép”-é, Jakobey Károly romantikus tájáról, Aggházy Gyula két képe, a félrevonult és oly ritkán látható Karcsay Lajosnak „Elhagyatva” című vázlatát. Györgyi Alajos művészetéhez is, melyről csak Petrovics gyűjtői munkássága óta van helyes fogalmunk, értékes új adat a művésznünk Lauffer Vilmosnét ábrázoló arcképe. Modern művészetünk úttörői közül régóta szerető figyelemmel követi Petrovics Deák-Ébner Lajos művészetének nyomait. Egy kicsiny méretű falurészletét ezúttal sem mulasztotta el megszerezni.

Míg művészetünk kezdőkorának képviselői inkább csak történeti jelentőségük kedvéért kerülnek a múzeumba, ahol a teljesség megköveteli jelenlétiüket, későbbi művészeink munkáinak összegyűjtésében a

PIETER DE HOECH: INTÉRIEUR LEVELET OLVASÓ NŐVEL.

A Szépművészeti Múzeum új szerezménye.

kvalitás és csak a kvalitás lehet a mérték. Nem egy jeles művészünk csakis parádés képeivel volt képviselve régebben a múzeumban, azokkal a nagy vásznoival, melyeket sokalagos mozgalmasságuk, a rajtuk megábrázolt cselekvénynek tárgyi érdekessége tett híressé a maga korában. Az ilyen műveknek Petrovics nagy szeretettel nyomozza ki az előzményeit: művészünk ifjúkori munkáit, még ha nem is teljes értékű kifejezéseit képességének. Már megállapodott híré (a szónak jó és rossz értelmében) művészeknek hosszú sorára vetett ezekkel a kutatásaival új fényt Petrovics. Mennyivel teljesebb és a réginel helyesebb fogalmunk van ma például Gyárfás Jenőről vagy

Madarász Viktorról, amióta fiatalkori munkáikat és be nem fejezett képeiket is ismerjük. *Benczúr* Gyula művészi fejlődésének történetéről is szerzett a múzeumnak ilyen új adatokat Petrovics. Benczúr mint a pompázatos, mint a ragyogón színes és fényes nagy vásznak mestere él a köztudatban. Aki azonban fejlődésének történetét ismeri, az tudja, hogy ő is állott a válaszáton, amelyen ugyanakkor és ugyanott (Münchenben, Píloty iskolájának kapuja előtt) Szinyei Merse Pál is dönteni volt kénytelen jövődjének irányáról. Szinyei rövid vívódás után azon az úton indult meg, amely az új művészet új törekvéseinek bizonytalan sorsa felé vitte. Benczúr is lépett azon az úton

egyet-kettőt. Ennek az iránytapogató kísérletzésének tanúsága két azonoskorbeli tájképe, továbbá a schleissheimi-királyi kastély interiórjeiről készített festményei. Az erdő mélyét festi meg egyik táján, a fák között beljebb-beljebb a homály és a titokzat felé húzódó levegőt: a határozatlanságot, a megfoghatatlanságot, a „hangulatot”, amelynek kifejezése utóbb olyan egyedülvaló célja lett a művészetnek. Éppen az ellenkezőjét mindannak, amire a későbbi Benczúr, a pozitívumnak, a lünettően ragyogónak és színesnek festője törekedett. Csak egybe kell vetni schleissheimi interiórjeit például Pompadourjával, amelynek környezetete körülbelül azonos stílusperiódusú a schleissheimi kastély terméinek díszével. Amazon milyen külön való életet élnek a megfokozott eréjű színek: hogy harsog rajtuk a fény. Ezeket díszkrét, szinte homályos tónusba bújnak, mindenik hátrább vonul egy gondolatnyival, szinte önmaga mögé, annyira nem akar különválni egyik sem, annyira alája rendeli magát valamennyi az egész határsáknak.

Szinyei Merse Pálnak is megszerezte Petrovics egy kis vázlatát, a „Hinta” baloldali csoportjához készült tanulmányát. Szinyeinek a múzeumban őrzött oeuvre-je szépen teljeseedik. Csak úgy, mint *Munkácsy*, akinek szanaszét szóródott kisebb munkáit példátlan szeretettel szedgetni össze itthon és a külföldön Petrovics. A halott mester nem egy ismeretlen vagy elfeledett művének fölfedezését köszönhetjük kutató munkájának. Munkácsy nagy kompozíciójának hazahozataláról persze még sokáig nem lehet szó. Addig be kell értnünk hozzájuk készült tanulmányaival. Azok között szép számmal akadnak az első ihlet hevületében készült nagylendületű munkák, melyekben sokszor nagyobb teljességében megörözdött Munkácsy temperamentuma, mint belőlük fejtett nagy munkáin. Ilyenféle tanulmánynak készülhetett valamelyik szalon-interiőrös festményéhez hatalmas méretű Virágcsendélete. 1884-ből való, tehát Munkácsy művészetének java idejéből. 1914-ben még Sedlmeyer volt, ki Munkácsyról írott nagy illusztrációs munkájában közli is kicsinyített mását. Majd másfél méter ennek a hatal-

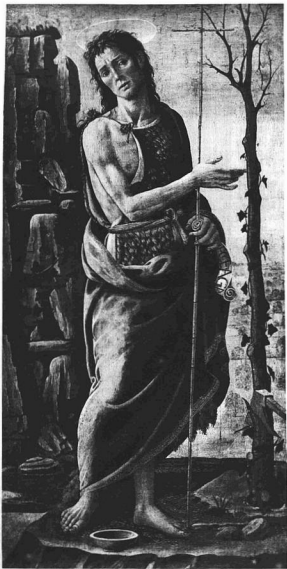
mas képnek a nagysága és körülbelül 115 centiméter a szélessége. Természethagyságú öblös kék kinal vázában a mező virágai pompáznak, a mező zöld füveivel: fürtös száru mályvák, fonnyadozó pipacsok és mákvirágok. Elrendezésükben semmi szándékosság sem érzik, se szimmetriára, sem érdekes ellentétekre törekvés. A művész azon állapotokban festette meg őket, ahogyan a vázába kerültek, *alla prima*, a felrajzolás látható nyommal nélkül. A lendületek, sőt a fölhevülésnek, amellyel készültek, teljes frissége megmaradt ezért a képben. Csak itt-ott látszik az alig megszáradt festéken utólag behúzózt esetnyezetek nyoma és esetnyéllel bekarcolt vonalak fehérsége. A képnek elragadó festői előadása mellett finom és nemes színesége a másik varázsa. Redukált élénkségű színpoltokból tevődik össze a kép harmóniája: sárgából, mely azonban fehéresen halvány, pirosból, mely barnaváltoztatott, rózsaszínből, amely fehérre szakadt, és gyöngye feketével megkomorított lokális zöldből. Kerek kis szalónasztal lapján áll a hatalmas csokor, az asztallapnak sem a közepén, hanem a súlypontjától eltolottan, véletlenül aszimmetrikusan. Az asztalból a lapjánál több rá sem fért volna a képre, mert annak egész nagy mezejét a vörösbarna háttérre boruló virágcsokor tölti meg. De nem is akart belőle jöbbit megfesteni a művész, annyira csak a virágok színességének visszaadása érdekelte ebben a munkájában. A vázában pompázó mező virágok csokra elég gyakori motívuma Munkácsy szalon-interiőröket ábrázoló festményeinek. Nem egyjűkőn halmozva is él vele és tarka-barkára bontja velük a kép színegyességét. De lendületre ehhez a tanulmányhoz fogható nem akad közöttük. Tanulmány-változatban is mestermű ez a kép, a motívum jelentéktelenségének ellenére is egyik fő alkotása Munkácsynak, mert teljes kifejelettségében van meg benne mindaz, ami Munkácsy művészi egyéniségét jeleníti.

A mult művészei kedvéért a jelenéről sem feledkezhetik meg a múzeum. A közel-mult gyűjteményes kiállításairól minden jelentősebb művészünknek szerepel egy-egy vagy több jellemű munkája az új szerzemények kiállításán: Perlmutter Izsk, Vaszary János, Pényes Adolf, Szönyi István, Czencz

HANS TILMANN HIEMENSCHNEIDER: MADONNA. A Sztéfnérszéki Múzeum dí szerzője.

URSZ. M. VILK
KÉPZŐMŰVÉSZETI
MŰKÖZMŰVÉSZETI

FILIPPINO LIPPI: KERESZTELTŐ SZT. JÁNOS. A Szépművészeti Múzeum új szerzeménye.

OLDSZ. M. KIE.
KÉPZŐMŰVESZETI

HILDEBRAND ADOLF: PLACCI KÉPMÁSA.
A Szépművészeti Múzeum új szerzeménye.

János, Glatz Oszkár, Rudnay Gyula, Szille Péter művei.

A megnyílóban lévő modern szobrászati osztálynak fontos kiegészítője lesz Hildebrand Adolfnak két kiváló munkája: Placci mellszobra és az „Ősz” című allegóriás dombormű. Mind a kettőnek az anyaga terrakotta s míg a mellszobor az elhunyt nagy német mester, a modern szobrászat egyik újjáalkotójának valóságmegfigyelő kitünő szeméről és realizmusán belül mértéket tartó mintázó erejéről ad fogalmat, a másik munka relief-komponáló tehetségének érett és igen tanulságos példája.

Nagyértékű darabokkal gazdagítják meg az új szerzemények a régi művészet gyűjteményeit is. A legkimagaslóbb festmény, Greco Magdolnája, már hosszabb ideig ki volt függesztve a régi képtár spanyol festőinek főtérképében. Ezt a mesterművet még Nemes Marcel gyűjteményének kiállításáról (1911) jól ismeri a főváros közönsége, Nemes Marcel ajándékozta a múzeumnak, amely vele Greco koral művészetének talán legbecsesebb alkotásához jutott.

A művészeti irodalomban is teljesen ismeretlen festmény vele szemben egy firenzei quattrocentistának Keresztelő Sz. Jánost ábrázoló képe. Jacopo Sellajo nevén szerepelt a bécsi műkereskedelemben, honnan Petrovics Elek személyes barátainak és tisztelőinek adományai segítségével került múzeumunkba Petrovics múzeumigazgatói működésének tizedik évfordulója alkalmából. Sellajo, minden ismert művének tanúsága szerint, másodrendű festő volt, kellemes elbeszélő, vonzó dekorátor. Ez a kép azonban elsőrendű művész alkotása. Mint ilyen múzeumunk régi olasz anyagában a sajátos, annyira hézagos toscanai quattrocento csoportjának legjellemzőbb és művészeti kvalitásra legteljesebb darabja. A szűzies, a puritán quattrocento világnézete és művészeti felfogása válik rajta megfoghatóvá. Az a vonalakkal analízáló művészet, amelynek motívumköre az emberábrázolás volt; mely az emberi alak szerkezetének ismeretében csaknem az ókori művészek tökéletességét közelítette meg, de ugyanakkor csak melleleg méltatta figyelmére a tájat

és általában a színt. Milyen szegényes színesség dolgában ez a mi képünk is. Zöldeszürke az askéta szemnek testszíne, szőrtunika a ruhája és fölötte rózsaszínűre enyhülő piros köpeny, amely drapériamódra takarja be lábszárait. Magas sziklaplateaun áll a szent, nélkülözéstől megviselt arccal és fájdalmasan földalatt hajtott fejfelj; mesteri rajzú jobbkeze egy zsenge fácskára mutat, melynek a fejsze levagdosta ágait s most mintha a gyökerét készülné kikezdeni. A gyermeki képzelet bájjával csavarodik a fára egyetlenegy szál borostyán indája. A szent háta mögött apró szikladarabokból összerakott sziklafal utánozza kedvesegylgyűien a szikla kőzetét. A sziklatömeg is sárgásszürke. Igazán derűs szín a képen csak az ég kéke, mely felső részében élénk kék, középtűt egészen sápadt, lefelé, merre a földdel érintkezik, megint kékebb. A hegy tövében, alul, majd föl a szemhatár széléig, síkság, rajta szabályos rendben sorakoznak sematikus ismétlődő lombos fák. Ami táji rész a képen, az képzeletből való, mert a festmény művészetét csak másodsorban érdekelte a tájék. Érdeklődését, szeretetét, áhitatát mind az emberi alak foglalta le. Annak mentül gondosabb visszaadásra törekedett a részletekig ható anatómiai stúdiummal, részletező, de még sem kicsinyes rajzzal. Akkor elmélyedéssel és szeretettel csak a quattrocento művészeit tudták részletekbe feledkezni, amínóvel Szent János jobb lábafejét megrajzolta az ismeretlen művész. Annál érthetlenebb lenne a bal lábszár rajzának bizonytalan merevsége, ha valószínűre nem volna vehető, hogy ott valamikor restaurátor kontárkodott. Akárhogy is, ez a kép mester munkája s a quattrocento szelleme legtitisztább nyilvánulásában árad belőle. Ki lehet a mestere? Petrovics *Filippino Lippi* kezét gyanítja benne. De Filippinónál talán még közelebb áll a főmesterhez, *Botticelli*hez.

Aldorfer „Megfeszített Krisztus”-ának már terjedelmes irodalma van magyar nyelven is. Elég, ha utalunk Petrovics Eleknek a „Műbarát” II. évfolyamában megjelent tanulmányára, továbbá Baldassnak a Szépművészeti Múzeum Évkönyvének második kötetében közölt értekezésére. Aránylag kevés szó esett azonban *Pieter de Hooch*

„Levelet olvasó nő”-jéről. Eddig képviseletlen mester vonul be véle a múzeum tizenhetedik századi művészekkel annyira bővelkedő hollandus csoportjába. Képviseletlen és ritka mester, akinek aránylag nem sok műve maradt s annak túlnyomó részét is múzeumunk őrzik. A kép történeti fontosságát fokozza, hogy Hooch kevés szignált munkája közé tartozik, sőt ami még ritkább ennek a mesternek műveln, a keletkezés évszámát is megtalálta rajta Petrovics: 1664-ben készült. Pieter de Hooch az Interiőrök, az egymásba nyíló szobák, a bennük sűrűsödő, a napfénytől átjárt, holt és eleven tárgyak és emberi alakok között lassan áramló levegő festője. A mi képünk térhatása egyszerűbb: egyetlenegy szobát ábrázol, barna félműlyba takart helyiséget, melynek nyitott félablakán bemosolyog a fehérfelhős nyáreleji kék ég. Az ablak előtt a ház úrnője ül, prémes szegélyű, selymes fényű kabátjában és szelbontott levelet olvas. Az ablakon besütő napfény haloványan, fehéresen jár-szik az olvasó nő arcán és ruháján. Az asszony feje kissé elmosódott, indulatot, általában érzelmet nem fejez ki. Egyszerű festői folt, mint a kép egyéb részei is: az asztal, amelyet gondos rajzú és finom összefoglalt színű keleti mustrás abrosz takar, vagy a becsukott félablak függőgyönye és a mellette függő árnyékba borult kép a falon. Pieter de Hoochnak nem főművei közül való ez a festmény, de jól jellemzi művészetét s azért jelentékeny hiányt pótol múzeumunk hollandus osztályában.

A középkori szobrászat csoportját is néhány értékes művel sikerült gyarapítani az újabb vásárlásoknak. A kimagaslóbb munkák mind a német szobrászat körébe tartoznak, s ezt a csoportot, amely keletkezését Petrovics Elek iniciatívájának köszöni, több értékes darabbal viszik közelebb a teljesség felé. A legfontosabb alkotás közöttük Tilmann *Riemenschneider*nek, a würzburgi kései-gótikus szobrásznak Madonnaszobra. Riemenschneider ritka mester, kinek Németországon kívül alig láthatók szobrai. Bajorországi templomokban vannak főmunkái s a würzburgi, müncheni, berlini múzeumokban az idők folytán helyükről elkerült művei. A mi szerzemé-

BENCZÚR GYULA: ERDŐ SZÉLÉN.
A Szépművészeti Múzeum új szerzeménye.

nyílnak elragadóan szép darab, amely mestere művészetének legjellemzőbb tulajdonságait: beható természetismeretét, nemes komponáló tehetségét, fejlett dekoratív érzékét (főként a drapériák elrendezésében) és az érzelmesen szép felé vágyódó gyengéd lényét kiváló módon képviseli. Riemenschneider ugyan bizonyos tulajdonságai-
val már a reneszánsz törekvéseit szolgálja, de még teljesen a gótikus szobrászat hagyományainak alapján mozog. Álló Madonnáján félfoldalt megferdült alakja, az előrerúgó felsőpő, a Madonna és a gyermek Jézus fejének kissé aránytalan nagysága mind gótikus hagyomány. A kései gót szobrászati stílus ismertetőjele barokkosan túlzott ráncvetődésű drapéria-kezelése is, a mély bevágásokkal. De a mód, ahogyan a Bambinót a nézővel szembe fordítja úgy, hogy ruhátlan testcskéje teljes kiterjedésében látható legyen, a mintázásnak minden gótikus elfogódottsága mellett is a reneszánsz akt-kultuszára emlékeztet.

A szobor valamikor nagyon színes hatású lehetett. Ami eredeti színezéséből megmaradt rajta, így is gyönyörű: a kék német-renaissance-ruha, mely szűzi gyöngédséggel tapad a Madonna testéhez, az erősen megkopott aranyozású, de annál artisztikusabb hatású köpeny s a Madonna arca, melyen ugyan itt-ott restaurálás nyomai láthatók, de amelyen a szín semmit el nem vesz abból a szűzies fanyarsággal mérsékelt édességből, melyet a művész reál-
lehel.

Másik jelentékeny bajor mester a Riemenschneidernél is ritkább landshuti Hans *Leinberger* „Pietá”-ja, mely Enyedy Lukács gyűjteményéből került a múzeumba, Leinberger barokkos lendületű művészetéről jó fogalmat ad. A mintázás és a kompozíció bizonyos primitívsegei arra mutatnak, hogy fiatalkori munkája lehet a mesternek. Szép és értékes darab, amely múzeumunk középkori szobrászati csoportjában érezhető hiányt fog pótolni.

STRÓBL ALAJOS KÉPMÁS-SZOBRAI.

Az impresszionizmus a szobrászatban a portré terén eszközölt a legkevésbé lényeges változásokat. A pillanatnyi benyomás közvetlenségének, a mintázás iramának kifejezése a képmásnál nem járt olyan veszélyekkel, mint az alkotónál vagy akár a ruhában ábrázolt alakoknál, amelyeknél a szobrászi beállítás megoldatlan esetlegessége veszélyeztette a plasztikai hatás világhosszágát, teljességét. A képmásnál az impresszionista felfogás csak a felület kezelésében érvényesült, a fej beállítására lényegében nem változtatott a régebbi képmásokkal szemben. A frontális beállításhoz való kibillentés, a fej oldalfordulása, félrehajlítása már az előző korszakokban megtörtént, így az impresszionizmus csak a mintázás stílusában járhatott új utakon. Most nem a plasztikai forma tisztaságára ügyeltek, mindenütt érezhető lett az agyagmintázás folyamata, mely a felületeken a szobrász ujjának nyomait megőrzi, akár csak a festményeken az ecsetvonásokat. A sok apró dudor és bemélyedés a szobrok felületein a fénynek olyan vibrálását eredményezte, mint az impresszionista képeken.

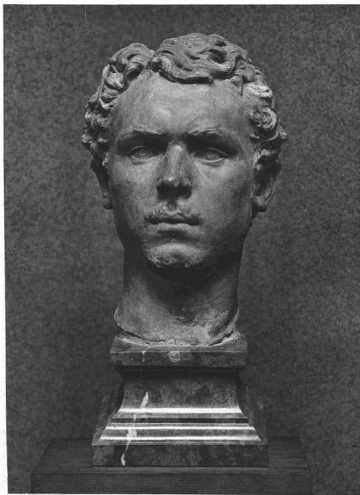
Ez a mintázási elv azonban nem volt gyökeret azokban a műtermekben, melyeknek birtokosai a régi szobrászi hagyományok ápolására esküdtek fel. Természetesen ezek sem állottak a fészta formakultusz alapján, a festői szempontok a szobrászatba már régen beférkőztek, a fény- és árnyékhatás lehetőségét már alaposan felhasználták, de az organikus formát, a felületet nem áldozták fel a mintázás érzetetésének. Ezeket az elveket vallották Franciaországban Dalou és Barriás és a német Zumbusch, kik Stróbl Alajosra leginkább voltak hatással. Az impresszionizmus uralmának idején ezt az irányt ugyan akadémikusnak bélyegezték, az utóbbi évek-

ben azonban, amelyekben a fészta forma kultusza a szobrászatban ismét divatba jött, ennek az iránynak is helyreállt a tekintélye.

A szobrászok többnyire mind született portrétisták. Nélük a figurális — nem úgy mint a festőknél — művészetük lényegéből következik. A szobrászatot nem érintette az sem, hogy a XIX. századi pliktúraban a tájkép került előtérbe és hogy ebben a műfajban játszódtak le tulajdonképpen az újítások. A szobrászat szilkségekben ekkor is csak a figurálisnak hódolt. A portré-szobrászat természetesen csak részletterülete a plasztikának, mégis kevés szobrászi ismerünk, kit az emberi képmás, melyben a karakter kifejeződik, a testtől elszakítva is ne érdekelt volna. Michelangelo egészen kivételes jelenség. Az ő mélységes szenvedélytől táplált, páratlan stílusképző ereje felülemelkedett az esetlegességek birodalmán és titánokból álló világot teremtett magának, melynek emberei mind egymásra hasonlítanak, de elűnnek a valóságtól.

Az arcképszobrászat a művészetnek csak egy bizonyos fejlettségi fokán szokott fölismerhetően és céltudatosan jelentkezni. A művészetnek már ki kellett nőnie az archaizmusból, hogy képessé váljék az egyéni arcvonások meglátására a köbevésésére. Viszont később, különösen felszínes művészi kultúrájú társadalmakban gyakran az önmagáért való szobrászat szorult háttérbe és a plasztika csak a portréban vagy az emlékszobrokban éli ki magát. A szobrász tehetségétől, ennek minőségétől függ, hogy képes-e ebben a megkötöttségben is kiváló alkotni.

Ilyen viszonyok uralkodtak nálunk is, mikor a fiatal Stróbl Alajos 1882-ben külföldi tanulmányainak befejezése után visszatért Budapestre. Egy Perseus-alakkal,

STRÓBL ALAJOS: ÖNARCKÉP.
Szépművészeti Múzeum.

ORSZ. M. KÖR
KÉPZŐMŰVÉSZETI
FŐISKOLA

szóval egy önmagáért való szoborral jelentkezett a Műcsarnokban, de az ifihoni megrendelések ezután főleg az arcképszobrászat felé terelik tehetségét. Stróbl számára azonban ez nem volt nyomasztó, mert a művész már fiatal éveiben is az arcképszobrászat mestere gyanánt jelentkezik. A Szépművészeti Múzeum nemrég szerezte meg Stróblnak egy terrakotta önarcképét, melyet a művész 22 éves korában, 1878-ban mintázott. A közvetlen naturalizmus biztos formaérzéssel, összefoglaló erővel párosul ebben a beszédes portréban. A fiatal mester szeretettel játszik el a részletformákon anélkül, hogy ez az összbenyomás rovására lenne. A terrakotta anyag is különösen jól felel meg ennek a stílusnak. Stróblnak ezen művéből még hiányzik a pátosz, a későbbi portrék ünnepiessége.

A Perseus sikere után Stróbl mester sorra alkotja legkülönbözőbb képmás-szobrait. Nem hisszük, hogy van még egy magyar szobrász, ki annyi portrét mintázott volna, mint mesterünk. Az Operaház főhomlokzatának fülkéiben elhelyezett Liszt-és Erkel-üllesztobrokban jeles példát mutat arra, hogy miként kell a közvetlen természetességgel felfogott képmásszobrot emlékszerűen felhangolni és az építészeti keretbe komponálni. Ezek azonban túlnőnek az arcképszobrászat keretén és épp úgy mint a Zeneakadémia homlokzatának későbbi trónoló Liszt Ference az emlékszobrok kategóriájába tartoznak. Stróbl mester művészi talentuma ekkor a gazdagság, a ragyogás felé hajlik. A bécsi Makart felfokozott pompája, tizáni és rubensi eklekticizmusa gyújta fel az ő fantáziáját is. Halatlanul lelkesül a pazar láványosságokért, szinte sajnálja, hogy a márvány és az érc nem képes követni képzeletének szárnyalását. Ez az oka annak, hogy Stróbl talentuma annyira megfelelt a hivatalos portré-szobrok követelményeinek. Ünnepies méltósággal ábrázolja a fejedelmeket, a társa-

dalmi előkelőségeket, anélkül azonban, hogy a természetességen, a lélekábrázoláson csorba esnék. Az arc karakterisztikus vonásain keresztül a jellem érzékeltetésére törekszik, sőt az ábrázolt személyen keresztül nem egyszer a személyt uraló eszmét is kidomborítani igyekszik. Simor herceg-prímásnak márvány mellszobra és Bánffy Miklós grófnak nemrég készült terrakotta képmása erre a legkitűnőbb példák. Képmásaiban Stróbl a naturalizmus művészi értékei iránt is fogékony marad. Természetesen nem a szolgai természetutárást kell Stróbl naturalizmusa alatt értenünk, mert ő a valóságban is mindig az összhangot, az értelmet emeli ki. Nézzük csak *Anyánk* című nagy márványszobrát, melyben édesanyjának emelt páratlanul szép és fenklő emléket. Ahogyan karosszékében ülve, kissé előrehajolva, kezét egymásra téve nemes arcával a matróna fölfigyel, ebben a pillanatban és beállításban egy magasztos erkölcsi eszme valósul meg a művészet legideálisabb nyelvén. Ezt a szobrot nem szabad formailag analizálni, itt minden belülről árad ki, lélekből jó és lélekbe markol. Stróbl e remeke a Szépművészeti Múzeum magyar plasztikai gyűjteményének egyik legnagyobb büszkesége.

Ez a szobor 1894-ben készült, midőn Stróbl az ünnepiesen felhangolt naturalizmusnak volt a híve. Képmásainak zöme ennek a művészi felfogásnak hódol, ezen belül azonban az ábrázolt személyi karakterizáló változatosságra törekszik. Különbözően kezeli a márványt, naturalisztikus anyaghatásokra törekszik. Néha a festői árnyékhatás kedvéért a formákat fellazítja, a hátfürtöket, a szakállt és a bajuszt fűrével dolgozza ki, máskor viszont a lényeges vonások határozott kiemelésé végett a részleteket alárendeli. Nagy gondot fordít a szemgödrök mintázására, ezeknek félsötéttségével festői hatásokat ér el. A mellből mindig annyit mintáz, mint amennyi

STRÓBL ALAJOS: ANYÁNK.
Szépművészeti Múzeum.

OBESZ. M. KIR.
KÉPZŐMŰVÉSZETI
FŐISKOLA

STRÓBL ALAJÓS: GÉNHSZ.
Szépművészeti Múzeum,

OSZE M. KIR.
KÉPZŐMŰVESÉSZETI
FŐISKOLA

az egyéniség jellemzésére és a képmás művészi teljességéhez szükséges. Nem egy képmása Benczúr Gyula portréinak stílusával rokon.

Ezt az ünnepies naturalizmust, mely a pátoszt némelykor teljesen elveti, Stróbl legutóbb mintázott fejeiben klasszikusabb stílus váltja föl. A festői időrekvések elhalványodnak, a plasztikus formák meg-nemesedve a szobrászat legtisztább nyelvén szólalnak meg. Stróbl ezekkel az alkotásaival a legtökéletesebb stílusú antik plasztika örök érvényű hitvallását tette magáévá. Nem megmerevedést jelent ez Stróbl művészetében, hanem szobrászata

további érését, egyben a mester kivételes talentumának újabb fejlődését. Az ősz mester, íme, ismét a modernek között van és bámulatosan megalapozott tudásával, kiapadhatatlan artisztikus érzékével irányít mutat nekik. Erről, a magyar művészet számára oly örvendetes jelenségről számol be a *Génius* című női feje.

Az alkotó tehetségnek ezt a töretlen erejét, lendületes elevenségét kívánta a Kisfaludy-Társaság is jutalmazni azzal, midőn Stróbl Alajost 1925-ban a Greguss-díjjal tüntette ki. A Szinyei Merse Pál Társaság pedig azzal hódolt az ősz mesternek, hogy az 1925. év elején tiszteleti tagjává választotta.

YBL ERVIN.

MÁRFY ÖDÖN: ÖNARCHÉP.
A Képzőművészek Új Társasága kiállításából.

ORSZ. M. KIR.
KÉPZŐMŰVESZETI
FŐISKOLA

MŰVÉSZETI ÉLET

SZINYEI MERSE PÁL EMLÉKE.

MOLNÁR GÉZA SÉRELGESZÉDE AZ IDEI
SZINYEI-LAKOMÁN.

Öt éve, hogy Szinyei Merse Pált elvesztettük. És körülbelül ugyanannyi ideje, hogy szellemi hagyatéká mellett őrt állunk. Képel ott vannak elszórvá különböző falakon, de ha arra az erkölcsi tőkére gondolunk, amely egész életéből tanulságképpen adódik az utókor számára, akkor talán nem vagyunk szerénytelenek, ha úgy hisszük, hogy ez az erkölcsi tőke a mi társaságunknál van letéve és mi őrizzük hűséggel, szeretettel.

A mi fiszteletlünk és odaadásunk nemcsak Szinyei látható alkotásainak kultuszát jelenti, a mi megbecsülésünk szól Szinyei művészi jellemének, életfelfogásának, szól a gondolkozó és érző ember legszemélyesebb elveinek. Mi elmerülünk Szinyei jellemének szemlétébe, mint ahogy a művész elmerül a természetnek, az örök nagy mintának figyelésébe. Hiszen Szinyei maga is egy darab természet volt, oly friss, egészséges, izmos. Hogy örömtünk teljék benne, nem kell őt akármily gyengédséggel is átszilizálnunk. Ha szigorú természetűséggel állítjuk magunk elé, így is és éppen így látjuk benne egyik legérdekesebb élményünket. Egy élményt, amely állandóan foglalkoztat, amely izgatja az emberek körül kalandozó képzeletünket, amely a mi elménkben és szívünkben megmaradt, mert már az élmény születésekor úgy éreztük, hogy a nagy találkozások fuvallata csapja meg lelkünket.

Ha erre a nagy találkozásra gondolunk, akkor a mi emlékezőnkön újra kihajl minden, ami azon az élettől duzzadó törszön egykor sarjadt, és újra gyönyörűséggel nézzük minden rügyező ágát. Mi érezzük Szinyei egész frissességét, de mellette ott látjuk a komolyságnak olyan rendkívüli készletét, amelynek tanító ereje van, amely a keresztúton álló új nemzedéknek irányt jelöl. Látjuk, hogy mily elmélyedéssel, mily aprólékos gondattal dolgozott. Látjuk, hogy e mellett a részletező pontossága mellett valamikor mily bátor és öndülő volt. És amire szereték különösen utalni, látjuk, hogy szépségvágytól elárasztott lények mennyi okosságot is rejtett. Mondhatni, lelké-

nek üdőségével párhuzamosan ment az anyának kultúrája. Az egy szigorú bírálatának élet néha elvette a derű feloldó varázsa, azé a derűé, amely szintén odatarozott Szinyei lényéhez — mégis ma úgy áll előttünk, mint kritikai elme, valami lenyűgöző bölcsességgel. És ilyen módon a hetvenes éveknek merész díjtója egyúttal óvatos, körültekintő és megszűre ellátó fantázia volt. Hisz akikben Szinyei bízott, éppen azok váltak be a művészi közéletben. Ők a legjobbjaink az alkotásban, ők a mi nagy értékeink a Szépművészeti Múzeum igazgatóságában, a főiskolai oktatásban. Aki ennyire tisztán látott, annak csillaga nem futott le az éjszakában, az ma is világít nekünk. De amikor fénye irányt mutat, hogy el ne tévedjünk, akkor éppen Szinyei szellemével kertilne összelüktözésbe az, akinek eszébe jutna, hogy őt utánozza a festő-állvány előtt. Mert aki oly eredeti volt, aki annyira kerülte a taposott utakat, mint Szinyei, az senkit sem tűsz fel függőségbe. De igenis, példát mutat nekünk Szinyei erkölcsének nagyvonalúsága. Az ő fiszta művészete és az ő fiszta etikája az, amiért ragaszkodunk hozzá. Ezért szöjünk tovább és ápoljuk a vele való érzelmi közösséget, ezért ragad meg minket annyira az ő intelmeinek pátosza. Ezért koszorúzzuk meg lelkünkben az ő emlékét évről-évre. Beszélünk róla fiataloknak, új embereknek, akik már nem ismerték, összegyűjtünk minden adatot, amely vele összefügg és időzzük életének minden eseményét. Így dolgozza fel a mi társaságunk Szinyei líráját a nagy Szinyei-eposszá.

Ennek az eposznak egyik kezdő állomása, a hetvenes években a helyzet más volt, mint ma. Akkor Szinyeinek át kellett törnie a meg nem értes sűrűségén, amit még sokáig hasztalanul kísérelt meg, akkor megtépték a bírálók tüskéi. Ma a fővisbókor nem a kritika többé, hanem a gazdasági létharc számtalan gondjával. De ma sem szabad elvesztenünk a lelki egyensúlyt. És ha nincs is együtt minden anyagi eszköz, amely a célok megvalósításához szükséges, magáról a célkitűzésről nem szabad lemondanunk. Mint ahogy van olyan kép, amelynek értékét nem is technikai fogyetkéságsága szállítja le, hanem az, hogy aki festette, még mielőtt a technikai

megoldáshoz fogott, nem látott elég élesen, épp úgy a kulturmunkában, a gazdaság-technikai eszközök hiányánál is végzetesebb, ha nem látjuk tisztán, ha nem ismerjük fel világosan a nagy feladatokat. Gazdasági válságok idején talán jobban meggondolunk, jobban megfontolunk mindent, lassítjuk a tempót — de nem szabad elszakadnunk ábrándjainktól. A nemzeti kultúrának igazi művésze az lesz, akiben megtaláljuk Szinyei művészi lényének alkotóelemeit, a színes látomásokat az elképzelésben és a mérlegelő logikát a megvalósításban.

Ha emlékezünk ebben az irányban indulóknak, akkor találkoznak a harcoss Szinyeivel, aki az utolsó években semmit sem gyűlölt annyira, mint a defetizmust. Hirdette, hogy nem szabad félredállni, lemondani, elférni — talán éppen azért, mert maga egykor visszavonult és — utóbb mégis be kellett látnia azt, hogy régi bátor munkája nem veszett kárba. A mai művészi munka eredménye is azt bizonyítja, hogy nincs ok a túlzó sötétlítésre. Egyes művészek kiállítása meglepő sikerrel jár. A mi Szépművészeti Múzeumunk gazdaságilag súlyos esztendőben is új kincsekkel gyarapodik. Emberbarátok támogatják a fiatalosgot. A mi társaságunk tevékeny figyelemmel kíséri az új művészenedezeket, külföldi kiállításra készül, folyóiratot indít. Ha elolvassuk a mi főtükörünk évi értesítőt, megtaláljuk bennük, hogy művészeink hányszor hány helyen szerepeltek és hogy műtörténet-szeink jönlából a nagyérdékű dolgozóknak milyen sora került ki éppen az utolsó esztendőben. Tehát érdemes tovább dolgozunk. Dolgozunk a fiatal Szinyei bátorságával és az őszbe halló Szinyei hitével. És ez a hitet át kell vinnünk a művészet szűkebb köréből a magyar közélet egész területére. Partatlan révedések, talajtalan sovárgás helyett erős munka közben kell várnunk, amíg végleg kitavaszodik, várnunk valamire, ami emlékeztet Szinyei képeire és derűjére, várni a Majálist és a Pacsirtaszót...

Válóban, ha Szinyeire gondolunk, akkor napugyarássá déli fény tör elő a felhők közül, és oszlik aggodalmunk. És ilyenkor ez a sokrétegű ember, a fiatal újló, azután a dacos büszkeséggel elvonuló és végül a meg nem alkuvó kedvét újra visszanyerő Szinyei egysebe forr és mint egyetlen márványtömbből faragott alak áll előttünk. Ünnepies tartása megacélozza akaratunkat, a reá való emlékezés edző és üdítő. Mert a jelentős egyéniségek művészi és erkölcsi hagyatéka olyan, mint a Parsifalban a Szent Grál. Itt is fénylik, itt is kisugárzik valami a vérükből. Ilyen művészi és erkölcsi hagyaték a erőforrás, amely megszilárdít a hitben. Ha ezt a hitet sikerül leküldünkbe elültetni és ott megtartani, akkor jó üsztöncneinken és komoly munkánkon rajta lesz Szinyei szellemének áldása, akkor megértettük őt teljesen, megértettük nemcsak a

művész megnyilatkozását, hanem az ember kinyilatkoztatását is.

Szinyei sohasem vallotta magát szónoknak. És ime, életének és művészetének együttvéve mégis szónoki ereje van. És mert ilyen fel-emelő erővel, ilyen érces hangon szól hozzánk nehéz napokban is: most fokozott mértékben vagyunk boldogok, hogy egykor a közéletben lehettünk és fokozott mértékben érezzük a vágyat, hogy szellemének közelében maradjunk. A reá való emlékezés, és a maradandó együttlét előtti hálával és bizalommal. És én ezzel a hálás kegyelettel és ezzel a bizó, hívó lélekkel köszöntöm ebben az ünnepi órában Szinyeinek mindnyájunkat irányító géniusztát.

A HŐSI EMLÉK AKCIÓ.

Miután sem nagy szobor pályázatok, sem építészobrászat nincsenek ma a gazdasági válság következtében a kisebb plasztikai művek iránti kereslet is megesökkent, a magyar szobrászművészek figyelmébe újabb még erősebben fordult a hősi emlék akció felé, mely jó ideig komoly kereső lehetőségeket fog nyújtani a szobrászművészeknek.

Ez az akció nálunk csak most van kialakulóban. Ha a legtöbb közösségben és városban nem a művészet iránti lelkesedés ösztönzi is a közönséget a hősi emlékmű megörökítésére, ez az akció mégis igen jelentékeny, művészi szempontból is, mert a hősök emlékének megörökítése olyan művészi feladat, mely úgy emberi, mint nemzeti szempontból — különösen Magyarországon tragikus sorsát tekintve — megköveteli a művészi átérzést és felemelkedést.

Dacára, hogy már 1917. évben törvény kötelezte a községeket és városokat a hősök emlékének megörökítésére, egészen a legutolsó időkig tapogatódzás és kísérletezés volt a hősi emlék akció. Mindenesetre egy tanulság kialakult az akció során, hogy bármennyire ellétek sokan a többféle alakban megismertető katonákat, a nép a hősi emlékekben mégis a *katonát* akarja látni: a maga fiát, apját, urát, de katonát, ennek a rettenetes kornak tragikus hőroszát.

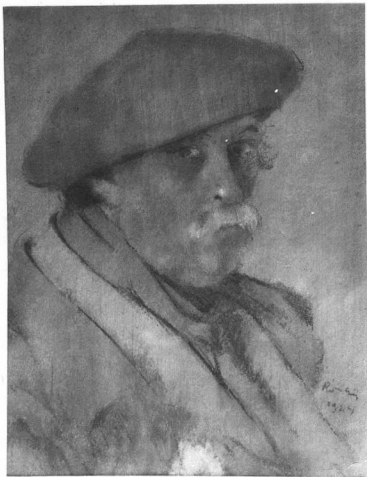
A hősi emlék-törvény gyakorlati végrehajtása a belügyminisztérium, illetve a kultuszminisztérium kezében van letéve. Nemrégben megjelent belügyminisztériumi kormányrendelet gondoskodik arról, hogy a községek és városok művészi színvonalon álló, ár és anyag tekintetében is megfelelő hősi emlékhöz jussanak. Csak olyan hősi emléket lehet felállítani, melynek tervét a *Magyar Országos Képzőművészeti Tanács* kebelében működő *Hősi Emléktérvek Bíráló Bizottsága* kivitelezésre elfogadott.

A hősi emlékeket alkotó képzőművészek és iparművészek egy belügyminiszteri ren-

BIRGHARDT BEZSÓ: TABÁNI UDVAR.
A Beszár-Társaság kiállításából.

ORSZ. M. KIR.
KÉPZŐMŰVESKÉK
FŐISKOLA

RUPPEL-DÓNAI JÓZSEF: ÖNARCKÉP.
A Képzőművészek Öi Társasága kiállításából.

ORSE. M. KIR.
KÉPZŐMŰVESKÉTI
FŐISKOLA

VIDOVSKY BÉLA: KERESZTELŐ KÁPOLNA VELENCÉBEN.
A bétecsabai kiállításból.

delet értelmében fél évvel ezelőtt megalakították a *Képzőművészek és Iparművészek Országos Gazdasági Szövetségét*, mely a belügyminisztérium és kultuszminisztérium támogatásával a művészek érdekében nagy eredménnyel végzi feladatát. Átveszi a művészektől a hősi emléktérveket (fényképeket), ezeket a bíráló szerv elé terjeszti s országosan kiépített propaganda segítségével elhelyezi a térveket a városoknál és községeknél.

Megköli a szerződést a művészek és községek között és gondoskodik a szerződés korrekt lebonyolításáról, megvédve a művészek és községek érdekeit. A szövetség arra is gondot fordít, hogy a kivitelezés megfelelő anyagból történjék. Eddig a nemes anyag drágasága miatt főként műköből készültek az emlékművek, most már azonban napról napra rendelnek községek és városok nemes anyagból (haraszti, budakalászi kőből vagy hazai márványból, bronzból) hősi emlékeket. Az emlékek legnagyobb része a hazáért való hősi áldozat eszméjét kifejező figurális mű, megfelelő talapzattal, ritkábban emléktábla vagy obeliszk. A mű felfogásában nem a gyászt, hanem a hősi lendületet kell éreztetni, vagyis a műnek lelkesítőnek kell lenni. Ez politikai célja. A Képzőművészek és Iparművészek Országos Gazdasági Szövetsége a nemzetgyűlés elnök-

ségének jóvoltából, tekintettel a nemes akcióra, a parlamentben (XI. sz. kapu) kapott helyiséget. Innen intéződik az országos akció. Ide adják be a művészek terveiket és itt történnek részükre a kiállítások. Innen irányítja a szövetség az egész országot behálózó propagandáját, mely kiterjed a községekkel való közvetlen érintkezésre, továbbá sajtó, művészi plakát és más utakon való tisztes propagandára.

Hogy a hősi emlék akciónak művészgazdasági szempontból mily nagy a jelentősége, mi sem mutatja jobban, hogy a szövetség az utolsó hét hónap alatt másfélmilliárd koronát fizetett ki a megbízatásban részesült művészeknek. A szövetség éppen ezért fokozott figyelmet fordít a hősi emlék akció erősítésére és nagyobbarányú kiterjesztésére, amely tevékenységében teljes mértékben élvezi az illetékes kormányzati szervek támogatását is.

AZ ÚJ MŰVÉSZETRŐL.

A K. U. T. kiállítására meghívott művészek a törzstagok tiszteletére társasvacsorát rendeztek a Pannónia külön termében, amely alkalommal *Vaszary János*, a Szinyei Merse Pál Társaság tagja, a K. U. T. társelnöke a következő beszédet mondta:

Vatához egyszer azt olvastam, hogy az emberek, ha anyagi előnyüket ígérünk nekik, azonnal megértőkké válnak és minden kritika nélkül azonnal elszáguhdanak az új Klondike vagy afrikai gyémántmezők felé. De ha szellemi javakkal, új gondolatokkal akarjuk őket megajándékozni: gyónakvókká lesznek, rossz szemmel néznek reánk és el lehetünk kizarlva a támaszra.

Mindnyájan élénken emlékezünk még Manetra, akinek új képeit a párizsi filiszterek a kiállításban botokkal és esernyőkkel megtámadták: Böcklin sem járt sokkal jobban, mert a berliniek kijelentették, hogy addig nem hisznek a művésznek, míg sétáik alatt a képeket benépesítő tritonokkal, faunokkal és kentaurokkal nem találkoznak — az „Unter den Linden”-en.

A mi helyzetünk, hála Isten, e pillanatban ezekéket az esetekkel nem teljesen analóg. Méri 15—20 év ernyedetlen és lelkes munkája sok megértőt, barátot, sőt támogatót szerzett nekünk. És ez nem csakély mértékben bátorít fel bennünket a további munkára, mely nem egyéb, mint a szépség új értelmezése, a szépség jegyeinek új megfogalmazása.

Aki oly szegényesnek és kicsinyesnek látja a világot, mint egy filiszter vagy hivatalnok; akinek nincsenek álmai és emóciói, melyek felriasztják, akár a telkismereufurdolás; aki nem hiszi, hogy a világ csak érzelmi csaldóság és a végtelen több, mint a reális végesség; aki nem hallotta a földi tereken a szerdők zenéjét — az álljon félre; de aki tógranygól szemekkel, mintegy szédioptriás nagyítóencsével szemléli a mindenséget, akinek lázas álmai felmes valóságos ötletek, mely előtt az igazi valóság megsemmisül — annak küldése van, az Vergilius aranyógát tartja kezében, melynek szerrehulló levelei nyomán új csudák, soha nem látott szépségek, illüderi fények keletkeznek. Annak varázslúése alatt a mult jelené, a jelen jövővé változik — és ami eltűnt, új alakban feltámad; annak hatalmában van mindaz a szépséget, mely az emberiséget igazta, érdekelte, átalakítani és új világokat létrehozni: ismét kábé a szépség istenasszonya a Tyrrheni-tenger habjából; ismét látjuk új alakban Achillest aranyozott bronz sisakjában, vértől dozott hiborpalatában; ismét feltűnik a világoszép Helena, amint Paris vállaira hajlta fejt — és úra felvonulnak a dantei divinációk, a Paolók és Franceskák, amint fájdalom végtelenségében átsuhanak az időlen tereken — és a nagy tettek és nagy szerelmek mind, melyek valaha az emberiséget igazták és melyekért ma is érdemes élni.

Nekünk új formavilágra van szükségünk, hogy kialakíthassuk érzelmeinket és szándékainkat. A feudális barbár, a hedonista görög, a metafizikus görög, melyek mind annyira különböztek mitőlünk — mind megteremtették saját művészi formavilágukat.

A ma embere végtelenül különbözők lelkivilágában, összeretéleiben a multtól: tagadó és hívó, differenciáló és egységre törekvő, tudományos és chromansziás, mindent megértő és szkeptikus. Tehát nekünk sajátos formanyelvre van szükségünk.

Igaz, hogy törekvésünkben, szándékainkban leve vagyunk hibákkal, de Anstole Franceszal: „ragaszkodunk hibáinkhoz, mint egyedül létezősultságunkhoz”.

Mert hangsúlyozom: egyedül az a mi érték és hatalmunk, hogy az akarjuk kifejezni, amit saját korunk kíván és érez.

A musátrmag, a mi festészetünk rügyezik, ágakatlombokat hajt; és nincs messze az az idő, midőn terebélyű növekedve, árnyékában megpihenhetnek a művészi kultúra munkái, barátai, támogatói.

Együttműködésre szólítom fel önöket, hogy eltrülök a szellemi egységet, melyre állandóan törekszünk.

MŰVÉSZETÜNK A KÜLFÖLDÖN.

A ZÜRICH GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS. Nagyszerű grafikai kiállítást rendezett a Magyar Grafikusok Egyesülete mult év őszén Zürichben. A kiállításban 46 művész 400 grafikai munkával vett részt Wolfsberg zürichi műkereskedő kiállítási termeiben. A svájci kritika nagy elismeréssel nyilatkozott a magyar művészekről, bemutatott a megjelent kritikákból néhány szemelvényt:

BASLER NACHRICHTEN. 1924 június 8. „Hogy egy belsőleg erős ember és egy öszönösen átélt művészet mint tud sivar külső körülményekkel dacolni, arról ez a kiállítás fényes tanúbizonyiságot tesz. Ki kell emelnünk Rudnay kiváló Vázhordóját, Zádor Istvánnak ünnepeles stírázékkel teli Kölni domját, Gy. Sándor jelentős Öreg városházát, s mint valódi remekművet Olgyai Viktor Orosz agarát, mely magában foglalja fajta minden könynyed eleganciáját.”

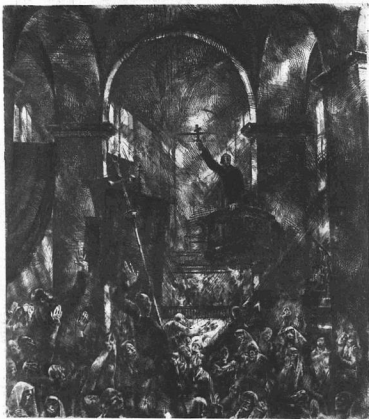
ZÜRCHER VOLKSZEITUNG. 1924 június 7. „A gazdag anyagból nehezen volna megállapítható, hogy a tájkép vagy a figurális kompozíciók erősebbek-e? Biblikus és mitológiai tárgyak ábrázolásával is találkoznak, az állatképek közül feltűnik már első tekintetre Olgyai Viktor Orosz agara. Egyes nevek, melyek az emlékeztetbe azonnal beírják magukat, Conrad Gyula, Divéky József, Gy. Sándor József, Haranghy Jenő, Kron Jenő, Rudnay Gyula, Zádor István, az ő műveik igazolják e kiállítást.”

VOLKSRECHT. 1924 június 12. „E kiállítás megérdeméni, hogy Rómában, Párizsban és Londonban is bemutatassák, de leginkább Berlinben és Münchenben, ahol már valósággal nem férnek a bőrlükben. A Wolfsbergnél bemutatott magyar művészet nem gyökerezik régi, hazai tradícióban, ez a művészet fiatal és erőteljes, amelytől minden extravagancia és látékoság idegen, mely magát mélységben komolyságában és mely, áhítatos adja benyomásában cífzást nélkül és egyszerűen adja. Rajzolni és festeni a régebbi nemzedék — valóban előnyére — Párizsban tanult, biztosan és természet-

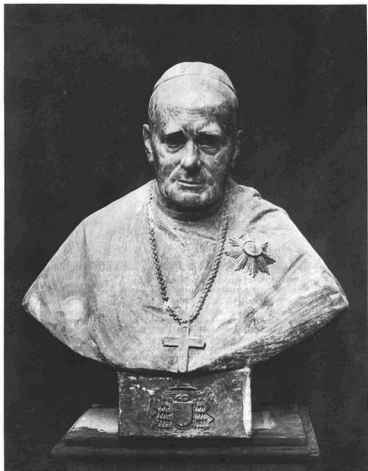
VASZARY JÁNOS: BÁCZ, A KÉPTANÁROK Ú. TERASZJA HÁTSÓHÁZBÓL.

OHESZ M. K. I. H.
KÉPZŐMŰVÉSZEK
TÁRSASÁGA

ABA-NOVÁK VILMOS: SAVONAROLA. RÉZKARC.
A Kézművészek Új Társasága kiállításából.

ORSZ. M. KIH.
KÉZMŰVESZETI
FŐISKOLA

DAMKÓ JÓZSEF: CSERNOCH JÁNOS HERCEGPRIMÁS MELLSZOBRA.
A római egyházművészeti káptalánból.

ORSZ. M. KIR.
KÉPZŐMŰVÉSZETI
PÓISKOLA

VARGA N.: ECCE HOMO. RÉZKARC.
A Szinyei-Társaság grafikai díjának nyertesé.

ies eleganciával. A specifikus grafikai technikával azonban — ismét csak a jövőre — Münchenben tökéletesíteniük lehetőségüket. Mindeztől magyar vérben átfőzve valami nagyszerű, drága veretet és új csengést kapott. A fiatal nemzedék azonban mohó vágyakozással már a maga lábán akart járni, amire egyébként a háború is kényszerítette s ez az ifjúság teljesen a budapesti Képzőművészeti Főiskolán képezte ki magát, anélkül hogy bármiben is hátrányt szenvedett volna. Ellenkezőleg, ennek az ifjúságnak erőteljes szívverése minden akadályt legyőrt s ez a szív most ott dobog szenvedelmesen a művekben. Ez az ifjúság, odaadva magát a leplezetlen életörömelek, boldogan és tüzesen lendült neki a küzdelemnek, hogy önmagának legteljesebb kifejezését adja, rávetette magát az egyéniség vad szomszúságával az érvényesülésre, a figyelemre és úgy viaskodott értük, hogy ma már hazája büszkesége és a rajta kívül levő kultúrvilágnak reménye lett. Ebben a harcban sokat köszönhet ez a nemzedék az előhínyt Raucher Lajosnak és mai tanítómestereinek, Olgyai Viktornek, akitől a 18-bbi kizárólag orosz agár rézkarcra látható. Aki ezt a technikailag tökéletes munkát megnézi, arra kénytelen gondolni, hogy a túlzott fiatalos többlet köszönhet ennek a mesternek, semminképp gondolja. Ragyogó alkotásainak és fejlődésképeségének végső oka azonban lángoló temperamentumában rejlik, mely általában sajátossága ennek az irigynivalóan tehet-

séges magyar népnek, ami művészeiben különös kvalitásban jelentkezik és a művészetleg jelentős főváros kulturális atmoszférájában kialakult és megnevesedett. Csak így lehet e műalkotások különös timbrejét és sajátosságait megmagyarázni. Amellen nincs minden pikantéria nélkül, hogy a legmagyarabb kézirású művész, egy előkelő és finom ízlésű illusztrátor, zsidó származású. Nem egy ember, aki ennek a kiállításnak a megtekintésére indul, azt hiszi talán, hogy itt valami magyarba állított bécsi grafikát mutogatnak. De alaposan téved, mert grafikailag Budapest messzebb esik Bécsből, mint földrajzilag Zürichből vagy Berlinből. Engem azonban különösen kellemesen érintett, hogy ezekben a művekben nyoma sincs az elkorcsosulásnak, zavaros gondolkodásnak, modernitásnak vagy hívdagóságnak, hanem egyszerűen csak friss élet és erős akarat van bennük."

III jegyezzük meg, hogy zürichi a kiállításról a Torontóban (Kanada) megjelenő *Christian Science Monitor* 1925 január 26-iki száma beható ismeretést közöl s e közlemény hatására a magyar grafikusok meghívást kaptak Amerikába.

A VELENCEI MAGYAR KIÁLLÍTÁS.
A velencei 1924. évi biennális kiállításán a magyar pavilonban Réti István és Glatz Oszkár rendezésében nagy sikerrel vettek részt magyar művészek. Bemutatunk

a kiállításon megjelent számtalan olasz kritika közül néhányat, melyek nemcsak nagy elismeréssel emlékeztek meg művészeinkről, de igen érdekes beható jellemzéseket is nyújtottak:

L.

Nino Barbantini a GAZETTA DI VENEZIA-ban (1924 nov. 9.): „Az idegen nemzetek művészetét reprezentáló gyűjteményes kiállítások közt — ezen a 14-ik velencei kiállításon — kétségkívül a magyaroké a legfigyelemreméltóbb, egyrészt mert az összes kiállító művészek legalább is érdekesek, másrészt mert Csók István kivételével eddig ismeretlenek voltak az olasz közönség előtt. Fényes Adolf részvetett ugyan nagyszámú gyűjteménnyel az 1914-iki velencei kiállításon is, de most annyira megváltozottan, éretten látjuk viszont, hogy új művészek számíthatnak ki őt is.

Ha felhívunk az itt kiállított anyag lánán, megállapíthatjuk, hogy a mai magyar festészet tisztán, példásan festői felfogásból indul ki, úgy értem, hogy sem teoretikus ideológiaiak nem viszik művára, sem klasszicizáló divatot nem követ, hanem tisztára a viziók konkretizálását tartja szem előtt, ha némely esetben a fantázia vagy egy stílus akarása ki-finomítja és áformálja is ezt a viziót. Azt akarom ezzel mondani, hogy amíg az olaszok, franciák, belgák, németek stb. kultúrából agyukkal festenek, a magyarok továbbra is — a szemlékkel látnak. Valóban, a pavilonban kiállító hat festő (a betédket Rippl-Rónai nem számítom) minden vászna csupa szín, Fényes János, ha felültes és szeretlen is és még erőszakolja az expresszionizmust, néha gazdagon és érzékenyen színlőt, néha meg majdnem szárazságig pozitív. Buddháknak irizáló félárnyékát adóit és fantasztikus villogások szántják, csendélete, halvány, sápadt színekben tartva, egyszerű valórban, minden egyes tónus, de főleg a fehérek a kékes atmoszférájával remekül összehangolják. — Fényes fantasztikus tájak nosztalgias álmodója, régi művészetek hangulatának finoman költői újraalkotója, a szuggesztív színhátás minden lehetőségét kiaknázza. Elég ha különös, álomszerű, szinte oda-lehelt holdas tájat nézünk, hogy megértsük, hogy művészeinknek különös varázsa nem irodalmi ízü, hanem a tónusok lírai összehangolásából és a való-rékben rejlő páfoszából és gráciából ered. — Csók, mint rendszeren, ragyogón és bizonyos értelemben dekoratívban fest, fekete mélységek és fehér ürvények közti kontrasztokkal ad szonor és precíz harmóniákat. — Matyosovszky kettős arcképpel, pi-henő nőjével és némelyik csendéletével kissé szá-rav, néha nyers festőnek mutatkozik. — Szőnyi István a leggyengébb az eddig felismert művészek közt, festése nehéz és elnagyolt, de azért a szó leg-igazabb értelmében — festés. — Rudnay nem el-szigetelt jelenség honfitársai közt. Közvetedik hozzájuk némelyik vászna, pl. a „Halász” és a „Kozák” vastag és pasztózus előadással, a festőség túl-terengésével, széles ecsetkezelésével; a „Lakodal-ma menet” című képe — sőtöröl — Fényes váz-latávali vonkon, má, azebb képein fehér, fényes vil-logások rikantan Vaszaryra emlékeztetnek. De vala-mennyit felülmúlja: a íbbbiek közül egy nagy mes-

ter mélységével és méltóságával magaslik ki, még ha egyezik is velük egyes formáiban vagy át is vesz tőlük. Az „Angyali lüdvőzet” és a „Röszét vívó asszony” pedig végleg más kategóriába emelik, itt már a szín átselemlül, levetett minden felesle-geseit, finom szürkességében, választékosságában maga a lényeg. Precíz és konciz művészet ez, klasszikusan zárt, tiszta és ritka szépségű.

Bizonyos, hogy Rudnay festésze a legfonio-sabb jelenség, — talán az egyedül fontos jelenség — amivel az idei kiállítás megismeretett.

Ugo Ojetti a CORRIERE DELLA SERA-ban (1924 május 24.): „Egy velencei ismerősöm, akinek triului viláddát hat évvel ezelőtt egészen kifosztották a magyar katonák, rezignáltan mondta nekem: „Ha a magyarokat nézzük, kissé szemet kell hűny-nünk”. Igaza van, de így félszemmel nézve is gaz-dag jó képekben ez a pavillon. Csak hét festő állt ki benne. Ebben az évben csodálatlan leg-inkább a fiatal Rudnayt illeti, inkább mint Csók ügyes és hideg jütökös francia impresszionizmust. Fényes büles és diszciplínált képekkét, vagy Szőnyi István — egy némelbe oltott Cézaanne — nyers figurái. Rudnay — modern és szelidebb Munkácsynak mondhatnók — jól ismeri a tradíció-kat, a múzeumokat, a velencei sei- és settecentót. Nem fél a feketétől, akár Munkácsy, de vörös és türkizkék harmóniáinak tompítására használja, mintegy szoridának. Van egy fekete és rózsaszímben tartott „Angyali lüdvőzet”-e nagy éggel — amelyek helyén volna bármelyik régi képárban — és ez talán nem is egészen csak dícséret.”

Arturo Lancelotti a LE BIENNALI VENEZIANE DEL DOPA GUERRA (Róma, Maglione Strini kiad. 140. l.): „Hét festő: Csók, Fényes, Matyosovszky-Zsolnay, Rippl-Rónai, Rudnay, Szőnyi, Vaszary kollektív kiállítását hozza a magyar pa-villon, azonkívül graffikát és szobrokat (ezekről máshelyen emlékezünk meg).

Csók István egyforma ügyességgel és biztos jó ízléssel kezeli a tájat, csendéleteket, figurát, moz-galmas népies jeleneteket; jellemző színeinek gyen-géd finomsága, széles posztimpresszionista előadás-módja. Az itt kiállított nyolc műve közt sok az igazán szerencés elképzelés, mint pl. a „Cigány-lakodalom” remek mozgású, jól megkomponált tömege, eleven fehér és zöld színekordja, vagy a lehellenfinomságú krisztánémok, a nagyon anyag-szerűen feattt tálas-vázás csendélete; egy hiera-tilikus illő bálvány, egy élénkzsinú cserépdények közt illő dekoratív rózsaszínruhás női alakocská, egy színbén nagyon finom balatonparti kunyhó (vagy fűrdőház?). Az előbbinél kevésbé ismert, de szintén érdekes művész Fényes Adolf. A tájkép érdeklí jobban, mely érzéssel festi, de nem hanyag-olja el az emberi alakot sem, mert ábrázolásába nagy festői kvalifikásokat és rajztudást visz. Anyát gyermekével ábrázoló friss vázlat, mesészerű téli idja (hőfőide húscsoport síma vizükör mellett, a vízen egy-két csónak), a tragikus fényhatású Gólgota, fantasztikus egei, felhők, holdfoltok, domb-jai, sziklacsúcsra kapaszkodó várai, mind jó pé-dája különös művészetének.

BARCSAY JENŐ: MÓLVE.

A Szépirodalmi Társaság által díjazottak kiállításából.

Eredeti kolorista Matyasovszky-Zsófnay László, színei frissek, élénkek. Tíz kiállított képén kellemsen váltakozik virág, gyümölcs, emberi alak. Halas csendélete, remek friss közvetlen alvó leányaktja, a jól komponált világos háttérű kettős arckép, a szép zöld üvegben dőlőként ábrázoló csendélete, vagy az, amelyiken pompás rózsák hevernek fényes poltrós asztalon, szép és csillogó, áttetsző palack mellett, a színben oly friss „Pihenő nő”, Vassné úrnő eleven feketeruhás arcképe: elmélyedő szeretettel festett kép valamennyi.

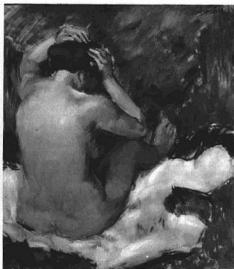
Rippel-Rónai József főleg pasztelleket és rajzokat állít ki. Igen kiváló művész ismerünk meg, aki mindég igaz, mély akcentusokat talál akár téjat, akár arcképet fest virtuóz könnyedséggel. Itt van pl. a „Gazdag ember arcképe”, élesszemű mély karakterábrázolás, vagy a meleg rózsás tónusban tartott napbarnította leánytorzó, egy puhán festett női aktja, itt van a szép egész fehériben tartott női mellkép, amelyet „Kis bestia”-nak nevez, tisztára a női test formáival fejezve ki a lényegét, egy másik kis női aktja, kéjes krémszínű lágyolokban és végül a karakterben kitünő, áttetsző kezű, feketebodas arckép, mely Jakobovicsné úrnőt ábrázolja. Még rajza közül leginkább kitűnnek a finoman felfogott havas sárgó házak, a fűrdőzők és a megkapó „Sebesült katondok”.

Rudnay Gyula egy tacat képet és ugyanannyi rézkarcot állít ki. Erdőtjelesen rajzol, melegek, mélyek a színei. A pusztát, falut szereti, a ruszikus

paraszti figurákat; nagy erőt visz ábrázolásukba. Kiváló alkotások: a rózsáköteget vivő szép női alak, az elevenszemű parasztyerek, amint bárgyú extázissal figyel a madárdárra, a meleg mélyzöld tónusú parasztkunyhók, a szép kozákkal, a mélytónusú tanyaudvar. Rézkarcai, amelyekre szintén jellemző a gazdag tónusosság, a fény- és árnyékhatások keresése és amelyek ugyancsak fecsoportokat, dombos vidékeket, alkonyi hangulatot és parasztozat, pásztorokat, falusi lakzokat ábrázolnak, jól kiegészítik képeit és így a magyar rendezőség jóvoltából kitünő képet alkothatunk e komoly és igaz művészről.

Vassary János művei majdnem egészen megjelöltek a pavillon első termét. Szintén nagytehetségű művész. Művészetét jól képviselik az itt kiállított képei. Legkiválóbbak a lilésaszínű, éppen csak odavetett színpadi jelenet, a ragyogó fényhatású „Cirkusz”, egy nagyméretű, intenzív színű csendélete (krizantémok kék vázában), a vázlatos rajza, de nagyon életelies képletes cigányasszonya, a tipikusan kreolos, kék kendőjét arcába húzó parasztyasszony, egy sötétvörös tűző fényekkel megvilágított, diabólikus jelenésbe képzelt Salomé és a hasonló skálában tartott tragikus Ooigota. Nagy biztonsággal odafar rajzolok egészítik ki gyűjteményét, ezek — néhány háborús jelenet kivételével — ugyanazt a témakört variálják mint képei.

Végül itt van Szónyi István gyűjteménye. Kevesebb érdekessége; de ki kell emelnünk édesonyja

EMŐD AUSZÉL: PÜRDÉS UTÁN.
A Szisley-Társaság által díjazottak kiállításából.

eleven arcképet, a vasúti állomást és egy almat tartó leányt. Vízfestményeiről, rézkarcairól és rajzairól elmondhatjuk, hogy találunk közülük igen jókat is: pl. a halászatot, egy bérkát — az akvarellek közt; a rézkarcok közt pedig egy öregasszonyt, egy aktat tanulmányt, rózsákat, az „lvókat”, egy domboldalt és egy facsoportot.

Mint látjuk a magyar pavillon a legelső sorba tehető, mindgyárt a franciáké mellé, amelyik valamennyi közt a legjobb.*

A 193. lapon (a szobrászatról): „Sokkal többet állítnak ki a magyarok. Itt vannak Damkö eleven terrakotta figurái, kezdve az igen tipikus parasztasszonyon, egy férfifeje, két szép melliszobra, az egyik Zadravec püspököt ábrázolja, a másiknak címe „Definito”. Itt vannak Szentgyörgyi István bronzai, jól megmintázott női akt a „Hívás” című idegesen finom női alak, egy eleven férfifej. Itt van Telcs szolid „Joronyéptő”-je. Végül Lux kis aranyozott bronztáncosnője, nagyszerűen megfogott ebben a macskaszerű mozdulat.”

187. oldal (a grafikáról): „A magyarok grafikájának jelentékeny részéről beszámoltunk a kollektív kiállítások ismertetésének keretén belül. Itt megjegyezzük még, hogy Paizó három szép kartot állít ki, Aba-Novák hetet, kezdve a férfifején egészen a fatusi templom vtelőjéig, Símkovics négy eleven öreg embereket ábrázoló tanulmányfejet, Varga ülesen megfigyelt arcképeket és szép tájképeket mutat be.”

KIÁLLÍTÁSOK.

Az idei téli évadban bemutatott kiállítások közül följegyezzük a következőket:

DECEMBER—JANUÁR.

Dec. 17—jan. 4. *Herman* Lipót festőművész gyűjteményes kiállítása az Ernst-Múzeumban. A kiállítás két jellegzetes darabját jelen számunkban közöljük.

Január 11—febr. 1-ig. Csoportkiállítás a Nemzeti Szalonban, melyen *Kende* István, *Kornai* Károly, *Lévay* Lajos, *Merényi* Rudolf, *Nikolskij* Jenő és br. *Nyáry* Albert festőművészek vettek részt.

Január havában a Képzőművészeti Főiskola művészfjúsága az Andrássy-úti régi Múcsarnokban rendezett kiállítást.

FEBRUÁR.

Február 1—10-ig. *Basch* Árpád gyűjteményes kiállítása a Nemzeti Szalonban.

Febr. 8—22-ig *Iványi-Grünwald* festőművész és *Kisfaludi-Strobl* Zsigmond gyűjteményes kiállítása az Ernst-Múzeumban. A kiállítás három jellegzetes darabját jelen számunkban közöljük.

Febr. 15—28-ig a Magyar akvarell- és pasztellfestők egyesületének XI. kiállítása s ennek kebelében bemutatásra kerültek a

Milanóban rendezendő akvarellkiállításra kijelölt műtárgyak.

Febr. 9—22-ig. *Rudnay* Gyula festőművész és *Pásztor* János szobrászművész gyűjteményes kiállítása az Ernst-Múzeumban. E kiállítás három jellegzetes darabját jelen számunkban mutatjuk be.

MÁRCIUS.

Március 1—22-ig. Csók István, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv és *Zádor* István festőművészek, *Szentgyörgyi* István szobrászművész gyűjteményes kiállítása az Ernst-Múzeumban. E kiállítás hat jellegzetes darabját jelen számunkban mutatjuk be.

Március 1—9-ig a Képzőművészek Új Társasága (K. U. T.) rendezte. II. kiállítását a Nemzeti Szalonban. E kiállítás négy jellegzetes darabját jelen számunkban mutatjuk be.

Március 15—25-ig ugyanott a Szinyei Merse Pál Társaság az általa díjazott művészek műveiből kiállítást rendezett. E kiállítás díjat nyert műveket lapunk jelen számában mutatjuk be.

Március 1—29-ig az Andrássy-út régi Múcsarnokban a Benczúr-Társaság állított ki. E kiállításban nagyobb kollektívokkal *Burghardt* Rezső, *Csuk* Jenő, *Czencz* János, *Frank* Frigyes, *Knapp* Imre, *Gy. Sándor* József festők és *Liget* Miklós, *Lux* Elek és *Róna* József szobrászok vettek részt. E kiállítás két jellegzetes darabját most mutatjuk be.

MŰTEREMKIÁLLÍTÁSOK. Április hónapban művészeink közül többen műteremkiállításokat rendeztek. A sort *Nádler* Róbert nyitotta meg, utána *Walleszhausen* Jenő, *Teuchert* Károly, *Pólya* Iván és *Rónay* Kázmér következtek.

LONDON. *Kádár* Livia a londoni Greater-Galleryben „Költemények színeiben és vonalakban” címmel gyűjteményes kiállítást rendezett, melyről a angol sajtó elismeréssel emlékezett meg.

A MAGYAR ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TANÁCS 1922. évben történeti újjáalakítása óta serény munkával felel meg annak a feladatnak, amely szervezeti és működési szabályzatában körül írta, vagyis hogy a kormányt képzőművészeti és iparművészeti ügyek igazgatásában és így vonatkozású kérdések elintézésében véleménnyel és javaslatokkal támogassa.

A folyó év első hónapjaiban a Tanács tevékenységét az egyes szakosztályokban állandóan előforduló, főként a vallás- és közoktatásügyi miniszter által véleményezésre és javaslatételre megküldött ügyek tárgyalása és feldolgozása foglalta le, de emellett két nagyobb szabású akció lebonyolításában is részt vett.

A Tanács külföldi kiállításokat rendező bizottsága ugyanis, amely *Kertész* K. Róbert h. államtitkár elnöke alatt áll, az elmúlt években ismételtelen szép sikereket mutatott fel, amelyek a külföldön a magyar művészet-

nek jó hírnevét öregbítették. A folyó évben Monzában nemzetközi iparművészeti kiállítás keretében mutatkozik be a magyar iparművészeti színe-java, Milanóban pedig a magyar akvarellisták állítják műveiket a nemzetközi közönség elé. A monzai kiállítás május hó első napjaiban, a milanói pedig március hó második felében nyílik meg.

Nem kisebb figyelmet érdemel a Tanácsnak a m. kir. kormány által újabban reá bízott új működési köre, amely a hősök emlékének megőrköltésére városokban és községekben létesítendő emlékművek, illetve azok tervezeteinek előzetes megbírálásában áll. A legutóbbi években az ország egyes vidékein létesített emlékművek nem mindig feleltek meg a művészeti követelményeknek. E tapasztalat arra készítette a kormányt, hogy ez emlékművek kötelező előzetes bírálsát elrendelje, amely intézkedésével elsősorban a művészeti követelmények érvényesülését kívánta szolgálni, másrészt meg akarja védeni a városok és községek háztartását attól, hogy a jórészt közadakozásból összegyűjtött pénzeket a célnak meg nem felelő, művészietlen, esetleg rövid idő alatt elpusztuló alkotások megrendelésére fordítsák. A kormány ez előzetes bírálsát a Magyar Országos Képzőművészeti Tanácsra bízta, amely a saját kebelében ennek végrehajtása céljából külön bíráló-bizottságot szervezett. E 32 művésztagból álló bírálóbizottság elnöke *Kertész* K. Róbert h. államtitkár, ezenkívül részt vesz a bizottság működésében a belügyminiszter által kiküldött *Terstyánszky* Jenő dr. miniszteri osztálytanácsos. A bíráló-bizottság albizottságai a folyó évi január hó 20-án történt megalakulás óta hetenkint többször tartottak ülést, hogy az időközben összegyűlt nagyszámú emlékműtervezeteket bírálat alá vegyék. Kettőszázezer felé jár immár az elbírált tervezetek száma és még százon felül van a bírálatra váró eddig beérkezett anyag, amely rövidesen szintén elintéztést nyer.

Ugyancsak a Tanács közreműködését vette igénybe a kormány Jókai Mór szülötésének 100. évfordulója alkalmából a halhatatlan író sírján létesítendő művészeti síremlék tervezetére hirdetett pályázattal, valamint a Jókai-emlék-érem készítésénél.

VÁSÁRLÁSOK A VELENCEI KIÁLLÍTÁSON. Az 1924. évi velencei nemzetközi képzőművészeti kiállításban eladott magyar művek jegyzéke: *Borszékly* Frigyes 7 drb. keramiai műve, *Lux* Elek: Modern táncosnő (hatszár), Táncosnő drapériával (hatszár). Két táncosnő. *Rudnay* Gyula: Lakodalmi menet. (Megvette a velencei képtár.) Tanyai udvar. Madárdal. Hegyvidék. (Megvette a római képtár.) Anyagi üdvözlét. (Megvette a római képtár.) Mezei út. Rézkarc. (Megvette a római képtár.) Lovasok. Rézkarc. Bolond Istók. Rézkarc. (Megvette a római képtár.) Facsoport. Rézkarc. (Megvette a római képtár.) 12 képből álló réz-

ECSŐDI ÁKOS: PÜZDÓZÓK.
A Szinyei-Tóssaság által ajándékozott kiállításából.

karcsorozat. (Megvette az olasz király a velen-
keci képtár számára.) Csók István: Csendélet.
Cigánylakodalom. Bálványok. (Megvette a
velencei képtár.) *Aba-Novák* Vilmos: Golgota.
Szenygyörgyi István: „Vocation” (kétszer).
Összesen 83.160 Lira értékben.

RÓMA. EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍ-
TÁS. Róma városának meghívásából nem-
zetközi egyházművészeti kiállítás létesült a
Via Nazionale-n lévő nagy kiállítási palotá-
ban, hogy a szent év alkalmából Rómába
zarándoklók ezreinek bemutatása a modernebb
törekvéseket. A magyar csoportot *Gerevich*
Tibor egyetemi tanár felkérésére *Radócs*
Elemér dr. rendezte. A kiállítás anyagában
a mestereket *Szekely* Bertalan, *Munkácsy*
Mihály, *Lotz* Károly és *Benczúr* Gyula kép-
viselték. Az élő művészek sorában nagyobb
kollekcióval szerepelt *Rudnay* Gyula; a Fraknói
Házban volt művészek közül ott láttuk *Iványi-
Grünwald* Bélát és *Kosztá* Józsefet. Szereplők
még *Dudits* Andor, *Vaszary* János, *Nagy*
Sándor, *Merész* Gyula, *Köhner* Ida bárónő,
Walleshausen Zsigmond, *Kacziány* Ödön,
Szinyei István, *Molnár* C. Pál, *Fényes* Adolf,
Szoldatics György és *Hubay* Andor. A szobrász-
művészek sorában a jelentősebb nevek *Dankó*
József, *Kisfaludi-Sztróbl* Zsigmond, *Szeny-
györgyi* István, *Berán* Lajos, *Tóth* Gyula,

Vass Viktor és *Ligetfi* Miklós. A grafikai
művészet képviselői: *Szinyei* István, *Varga*
Nándor, *Aba-Novák* Vilmos, *Patkó* Károly,
Isakovits Kálmán, *Gábor* Móric és *Kmetty*
János. *Dankó* Józsefnek *Csernoch* herceg-
primást ábrázoló melliszobrát jelen számunk-
ban mutatjuk be. (r. e.)

PÁRIS. AZ IDEI SALON DES INDÉ-
PENDANTS. Az Indépendants keletkezése
közismert. 41 évvel ezelőt a nyilvános kiállít-
ásokból refúzáltak alapították. Az igazi fel-
lendítője s évtizedek óta elnöke és lelke a
társaságnak *Siganc*, aki e pozíciójával piktúr-
jánál nem kevésbé fontos jelentőségre tett
szert. Igaz, hogy a nagy refúzáltak, egy *Courbet*,
Manet nem kaptak méltó utódot, de így is az
egyesület azzal, hogy minden művészi meg-
győződésnek teret enged, nagy hivatást tölt
be. Sokan igyekeznek ez intézményt nevelés-
gessé tenni, mondván, hogy itt bárki — aki az
évi 80 fr.-ot megfizeti — kiállíthat, ha még-
olyan dilettáns is. Ez igaz — volt. Ma nem
ez a helyzet. A 20 évvel ezelőtti belépett indé-
pendantista ma már nagyszerűen rajzolva
fejezi ki a mondanivalóját, s az egyesület
ma már világhírű tagokkal bír, akikhez jelen-
tőség dolgában a többi konvencionális szaló-
nok közel sem jutnak. Most hogy áll a
dolog azzal, hogy füt-fát beveznek? Szó

VÖRÖS BÉLA: PÉRFI FEL.

A Szinyei-Társaság által díjazottak kiállításából.

sincs róla. A tagfelvétel évek óta a legkisebb mérvekre szorítkozik — a jelentkezők ezreiből válogatnak. Ez csak egy látszólagos ellentmondása a fentieknek, mert hogy ki a dilettáns és 16 éves művészdöndék, azt könnyű megállapítani. Aki pedig egy bármely irányú, de fejlett pikűrúrral bír, az biztosan szóhoz juthat. A kiállítás még pár évvel ezelőtt is a futurista, kubista stb. képek menhelye volt. Nem időálló pikűrura. Tavaly már keveset, az idén pedig alig lehet belőlik látni. Talán 1—2% a az összanyag. Más szóval a kiállítást az jellemzi, hogy a kiállított figurális műveken a fej aránya a testhez 1:7, nem pedig mint azelőtt egy a harminchoz, esetleg egy a háromhoz. Ezen belül minden szabad. Neveket nehéz volna felsorolni. Első vonalban *Siganc* és *Utrillo* áll. Ez utóbbinak tüneményes előretörése százával csinálta a követőket, mint ahogy lenni szokott. Tárnya kizárólag a montmartrei utcák, erősen nélkülözvén a formát és valót, azonban Van Gogh-hoz hasonló físzta színeiben Páris lehellete tidén tükröződik vissza s deliriosus állapotának físzta perceiben festett kisebb méretű vásznai a nyilvános árveréseken 10.000-tól 80.000 fr.-ig sietve kerülnek a műgyűjtők birtokába. *Warognier*, *Lhote*, *Gromaire* s a feltűnő szép koloritú Georg *Ottmann* vezetnek. Három magyar név akad: *Medgyes*, *Réth*

Alfréd és *Szirmay* Cornél. — Az egész kiállítás egyébként rendkívül üdítő benyomást tesz, jó rajz, erőteljes törekvések mindenütt. A párisi lapok hosszú hasábkokon írnak róla s a művészeti lapok, mint pl. a *L'Art Vivant*, *Cropouillot* stb. egy teljes számot szentelnek neki. Ez a művészet igazi szabadsága, ahol a műveket nem a legtöbbször tévedő s pártpolitikai szempontokat szolgáló zsűri engedi be vagy veti vissza, hanem a bírálókat rábázzák a szemlélőre s hagyják, hogy az idő mindenkit a megfelelő helyre állítson. NEMES JÓZSEF.

KIÁLLÍTÁS A VIDÉKEN. December havában Békéscsabán *Vidovszky* Béla, a Szinyei Merse Pál Társaság tagja, nagysikerű kiállítást rendezett az ottani Aurora művészeti egyesület közreműködésével. A kiállítást Kovácsics Dezső főispán nyitotta meg.

VITTORIO PICA FELOLVASÁSAI BUDAPESTEN. *Vittorio Pica*, a kiváló olasz kritikus, a Szinyei Merse Pál Társaság külltagja, május havában két felolvasást fog tartani Budapesten. Az első a Szinyei-társaságban, hol Galliani abbé jellemrajzát mutatja be, a másikat az Ernst-Múzeumban, hol Guys és Toulouse-Lautrec művészeti elemzi. Mindkét előadást a „Szinyei Társaság Barátai Körének” tagjai díjmentesen meghallgathatják.

JÁLICS ERŐ: TORSO.

A Szinyei-Társaság által díjazottak kiállításából.

MUNKÁCSY MIHÁLY EMLÉKEZETE. Május elsején lesz huszonöt éve, hogy Munkácsy Mihály meghalt. A Szinyei Merse Pál Társaság ez alkalommal emlékülnevet rendez a M. T. Akadémia felolvasótermében. Az ünnepély rendje: *Petrovics* Elek elnöki megnyitója. *László* Béla Munkácsy-lelke. Végül *Rippel-Rónai József* személyes emlékeiből olvas fel. Lapunk legközelebbi száma Munkácsy Mihály emlékének lesz szentelve. Az előadásán a „Szinyei Társaság Barátai Körének” tagjai szívesen látjuk.

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁGBÓL. A Társaság az idén február 2-án, Szinyei Merse Pál halálának ötvenes fordulóján töltötte be fennállásának ötödik esztendőjét. Ötvenes működéséről külön Értesítőben számolt be, melyet a Szinyei-Társaság barátainak díjtalanul küld meg, ha eziránti kívánságukról egy levelezőlapon értesítik a Társaság Titkári hivatalát (Budapest, I., Villányi-út 12.). Az évszázó közgyűlés az 1924. évi Szinyei-jutalmat nem adta ki, azonban a grafikai díjat az évben is újból *Varga Nándor Lajos*nak ítélte oda. Tiszteleti taggá választotta *lipótújvári Stróbl Alajos* szobrászművészt, a Képzőművészeti Főiskola tanárát és rendes taggá választotta *Pásztor János* szobrászművészt, az 1923. évi Szinyei-jutalom nyertesét. Az ötvenes évforduló adott alkal-

mat arra, hogy a Társaság kiállításra összegyűjtse mindazon művészek műveit, kik az öt év alatt tőle díjat, ösztöndíjat kifizető vagy dicséret elismerést nyertek. Ezek száma 91. A díjazottaknak ez a kiállítása március 15-én nyílt meg a Nemzeti Szalonban és 10 napig volt nyitva. Ez idő alatt 10.849 látogatója volt. E kiállításon *Varga Nándor Lajos*, a *Lederer-féle* tízmilliós, *Aba-Novák Vilmos*, *Emőd Aurél*, *Vörös Béla* a *Nemes Marcell*-alapítvány öt-ötmilliós külföldi tanulmányúti ösztöndíjat nyerték és *Barcsay Jenő*, *Jálcs Ernő* a *Nemes*-alapítvány két és félmilliós, valamint *Ecsödi Ákos* a kétmilliós Csók István tanulmányi jutalmat kapták. — 1924. év folyamán a következő adományok folytak be a Társaság pénztárába: *Drucker Géza* 1.000.000 korona, *Ernst Lajos* 8.000.000 korona, *Fränkel Ernő* 1.000.000 korona, *Glück Frigyes* 4.000.000 korona, *Groedel Dóra báróné* 500.000 korona, *Hatvany Ferenc báró* 1000 sv. franc és 4.000.000 korona, *Herzog Mór Lipót báró* 1000 sv. franc, *Hirsch Albert* 500 sv. franc, *Horváth Nándor* 1.000.000 korona, *Könyi Hugó* 500 sv. franc, özv. *Lederer Sándorné* 10.000.000 korona, *Majovszky Pál* 1.000.000 korona, *Mauthner Zoltán* 1000 sv. franc, *Jánoshalmi Nemes Marcell* 25.000.000 korona, *Tószeghy Richard* 2.000.000 korona, *Wertheimer Adolf*

2,000,000 korona, Wolfner Gyula 5,000,000 korona. Az ötvenes évfordulón tartott Szinyel-lakomán *jánosbalmi Nemes Marcell* tiszteleti és rendes tag, ki a megjelenésében akadályozva volt, 50,000,000 koronát küldött a Társaságnak, mely ebből 25,000,000 koronát a Képzőművészeti Főiskola diákjóléti céljaira fordított. A folyó évi március 10-én tartott igazgatósági ülésen a pártoló tagok sorába vette fel *Feleky Géza* művészeti író, ki értékes írásai-ban Szinyei Merse Pál művészetének hivatott ismeretűje és lelkes propagálója. (j. s.)

A SZINYEI MERSE PÁL-TÁRSASÁG BARÁTAINAK KÖRE. A Szinyei-Társaság képzőművészet kiadványainak terjesztésére és a jelen számmal meginduló *Magyar Művészer* című folyóirat hathatós támogatására április hó 4-én, szombaton délután tartotta alakuló közgyűlést a Szinyei-Társaság Barátainak Köre, melynek már eddig több mint félezer tagja van. Az előkészítő bizottság nevében a gyűlést *Lyka Károly* nyitotta meg. Elnökök: *Bartóky József* v. b. titkos tanácsos, társelnökök: *Baumgarten Nándor*, *Szencsecsányi Miklós* és *Tóth István* dr. egyet. tanár, igazgatók: *Hámos Pál* dr. és *Jalsoviczky Károly* dr., ügyösség: *Tomcsányi Zoltán* dr. egyhangúlag megválasztottak. Jegyzők lettek: *Ernst Endre* és *Grünwald Béla*. Az elnöki tanács tagjai lettek: *Berzeviczy Albert* v. b. t. l., *Ernst Lajos*, *Fenyő Miksa*, *Fenyvessy Béla* dr., *Hatvany Endre* báró, *Herzog Mór Lipót* báró, *Hirsch Albert*, *Horráth Nándor*, *Kálmán Jenő*, *Kohner Adolf*báró, *Korb Flóris*, *Krausz Simon*, *Mauthner Zoltán*, *Miklós Andor*, *jánosbalmi Nemes Marcell*, *Órsós Ferenc* (Debrecen), *Ráth Vég István* dr., *Ugron Gábor* v. b. t. l., *Wertheimer Adolf* és *Wolfner Gyula*.

A nagyválasztmány tagjai: *Bánó Pál*, *Baracs Károly*, *Beck Soma* dr. (Pécs), *Becker Béla*, *Beöthy László*, *Béla Henrik* *Bródy Tibor* dr., *Csiky József* dr. (Debrecen), *Dános Géza*, *Éber Sándor* (Baja), *Ellischer Gyula* dr. (Debrecen), *Entz Béla* dr. (Pécs), *Falu-helyi Ferenc* dr. (Pécs), *Gilcksthal Lajos* dr., *Földiák Frigyes* dr., *Fränkel Ernő*, *Gábor Ignác*, *Gál Lajos*, *Gáthy Fülöp*, *Gergely Rezső*, *Géber Antal* dr., *Grünwald Andor*, *Herz Henrik* dr., *Hevesy Andor* (Páris), *Hoseltz Gyula*, *Junger József*, *Kappéter Géza*, *Keéri-Szántó Imre*, *Kell Jenő*, *Kellner Adolf*, *Kertész János*, *Kosztoldnyi Imre*, *harabási Kún József* (Debrecen), *Lantos Adolf*, *László József* dr., *Lózár Ernő* dr., *Lippich István* (Szolnok), *Lobmayer Géza* dr., *Marschall Ferenc* dr., *Pató Márton* (Debrecen), *Péter Andor*, *Rados Ernő*, *Reinitz Ernő*, *Reisz Jenő*, *Révay Odón*, *Róth Miksa*, *Ruszt Béla* dr., *Sartori Szilveszter* (Velence), *Sebestyén Lajos* (Debrecen), *Sebők Bertalan*, *Silbermann Ábriss*, *Sonnenberg Marcell* dr., *Strasser Imre*, *Szablya János*, *Szalay József* (Szeged),

Szinyei Merse József, *Szítányi Ferenc* dr., *Szterényi Gyula* dr., *Thaly Zsigmond* dr., *Vágó Leó*, *Vég Emil* és *Wiesinger Vilmos*.

Bartóky József székfoglaló beszédében hangsúlyozta, hogy ez a főművelés, jóllehet a Szinyei-Társaságot akarja támogatni nemes céljai elérésében, senki ellen nem irányul és a magyar művészet egyetemes érdekeit tartja szem előtt. Nagy és alapos reményeket fűz a Baráti Kör működéséhez, mely már az alakulás pillanatában félezer tagot számláló tábor felett rendelkezik; e tábor annál értékesebb, mivel egynegyedét a művészeteket pártoló vidéki városok, mint Debrecen, Baja és Pécs szolgáltatják. Irányítása alatt az egyesület működésének színhelyét a vidéki nagyvárosokra ugyanolyan intenzíven terjeszti majd ki, mint a fővárosra.

Ezután felolvastatta az elnök a Szinyei-Társaság átiratát a Baráti Körhöz. Ebben a Szinyei-Társaság kötelezi magát, hogy a szellemi vezetés alatt álló *Magyar Művészer* című havonként megjelenő művészeti folyóiratot a Baráti Kör minden tagjának évi 30 aranykorona tagsági díj ellenében díjtalannal küldi. A külföldön lakó tagok az évi 30 aranykoronán felül még 8 aranykorona értékű külön portó-költséget fizetnek. Egyben arra is kötelezi magát a Szinyei Merse Pál Társaság, hogy összes kiadványaira kedvezményes előlétszert biztosít a Szinyei Merse Pál Baráti Köré tagjaimára, kik a Társaság által rendezendő kiállításokat is kedvezménylen látogathatják. A Baráti Kör elnöki tanácsába a Szinyei-Társaság Csök Istvánt, *Jeszzenszky Sándor* dr.-t, *Lyka Károlyt* és *Petrovics Eleket*, a Magyar Művészet szerkesztőbizottsága: *Iványi-Grünwald Bédát*, *Lózár Béla* dr.-t, *Majovszky Pált* és *Réti Istvánt* delegálja.

Végül *Ugron Gábor* v. b. t. l. emelkedett szólásra. Beszédében rámutatott arra, hogy kulturális téren semmiféle "leépítés" nem lehet indokolt és mikor a magyar kultúrát olyan nyereségek érik, mint a Szépművészeti Múzeum új szerzeményei, az Apponyi-könyvtár, az Ehrenfeld-kódex, a Mányoky-féle Rákóczi-arcpek, mikor a vélelém még a földből is kincses leleteket juttat nekünk, akkor a művelt társadalom minden tagjának kötelessége, hogy egyetlen hívó szóra is a művészet támogatására siessen. Indítványozza, hogy a Baráti Kör tagjai között időről-Időre a Szinyei-Társaság művésztárgyjainak egy-egy kisebb-nagyobb műve ki-sor-soltassék. Hogy indítványát minő lelkesedés követte, azt mi sem bizonyítja jobban, mint-hogy *Rados Ernő* egy olajfestményt, s egy sorozat grafikai művet és *Silbermann Ábriss* Iványi-Grünwald Béla egy kiváló festményét díjtalannal felajánlották a sorolás céljaira. *Gilcksthal Lajos* dr. azon eszméjét, hogy Szinyei Merse Pál nagy emlékének május havában egy majálissal kellene hódolnunk, nagy tetszéssel fogadták. (e. e.)